

JAARGANG 23 NUMMER 33

v.d.R Nieuwenhof

Pijlsstraat

6363 BT Wijnandsrade

3

BULLETIN WIJNANDSRADÉ

UITGAVE HEEMKUNDEVERENIGING
VRIENDEN VAN WIJNANDSRADÉ

Bij de voorpagina:

Lente-avond aan de Panhuysvijver (v.l.n.r.: Kay Vaessen, Thijs de Rijk, Thijs van Rooy).

BULLETIN WIJNANDSRADE

Uitgave van de heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade

Jaargang 23, nummer 33 (zomer 2004)

Redactie

- * Wiel Oehlen
- * Jack Jetten
- * Eppo Brongers
- * Hans Toonen

Fotografie

- * Jan Jansen,
tenzij anders
aangegeven

Redactie-adres

- * Swier 47, 6363 CL Wijnandsrade, w.oehlen@planet.nl
tevens het secretariaatsadres van de Vrienden van
Wijnandsrade)

INHOUDSOPGAVE

*	Redactioneel	1636
*	In Memoriam	1637
*	Verslag algemene ledenvergadering	1640
*	Toen lang werken en veel bidden nog heel gewoon was (Kasteelhoeve Nythuizen)	1643
*	Trouw het kruis, trouw de ploeg (De Jonge Boeren van Wijnandsrade, deel 1)	1653
*	Prijsvraag	1662
*	De relatie van Charles Eyck met Wijnandsrade	1663
*	Limburgse volkswijsheden	1676
*	Uit de oude doos	1678
*	Kroniek 2003	1679
*	Nieuwe publicaties	1687
*	Voor u gelezen	1688
*	Koninklijke onderscheidingen	1689
*	Gedicht	1691

Redactioneel

Het ledenaantal van onze heemkundevereniging groeit langzaam maar gestaag. Op 1 januari 2004 stond de teller op 210. Daarmee zijn wij – voor zover bekend – een van de grootste heemkundeverenigingen van Limburg. En ook de redactie van ons bulletin is weer iets groter – dus sterker – geworden. Eind 2003 mochten wij Hans Toonen als nieuw lid van ons redactieteam begroeten. Hans woont sinds de jaren negentig in Wijnandsrade en heeft een journalistieke achtergrond. In 2003 publiceerde hij het levensverhaal van Nederlands eerste Hollywoodster ('Hein van der Niet, alias Frits van Dongen, alias Philip Dorn'). In dit bulletin blikkt hij, aan de hand van Bertha, Mariëtte, Paula en Sjeff Petit, terug op hun jeugd in Nythuisen.

In 1935 werden 'de Jonge Boeren van Wijnandsrade' opgericht; een vereniging die gedurende enkele tientallen jaren een bloeiend bestaan heeft geleid. In dit bulletin treft u deel 1 aan van de markante geschiedenis van deze plaatselijke afdeling van de Jonge Boeren en Tuinders Bond (J.B.T.B.). Hierna krijgt u daarnaast antwoord op de vraag, wat de relatie was van beeldend kunstenaar Charles Eijck met Wijnandsrade. Verder zetten wij in deze editie twee plaatsgenoten in het zonnetje, die onlangs koninklijk werden onderscheiden en treft u hierna het verslag aan van onze laatste jaarvergadering, twee boekentips en onze vaste rubrieken 'Limburgse volkswijsheden', 'Uit de oude doos' en (voor de laatste keer) 'De kroniek van het afgelopen jaar'.

Veel leesplezier!

Mocht u als lid van onze heemkundevereniging ook zelf eens een bijdrage willen schrijven dan wel behoefte hebben te reageren op een van de artikelen uit dit blad; dat kan en daarvoor hoeft u niet in het bestuur of de redactie van onze vereniging te zitten. Ook interesse én inspiratie? U kunt uw bijdrage of reactie inleveren bij een van de redactieleden (of mailen naar w.oehlen@planet.nl).

Daarnaast – mocht u in het bezit zijn van oude foto's, boeken, voorwerpen, artikelen, enz., die betrekking hebben op Wijnandsrade en die u op een verantwoorde manier in beheer wilt geven of die u

bereid bent te laten kopiëren of fotograferen - neem contact op met een van de bestuursleden van uw heemkundevereniging. Hetzelfde geldt voor mogelijke (historische) vondsten van bijvoorbeeld scherven, oude dakpannen, munten, e.d. uit de bodem in en rondom Wijnandsrade. De namen en telefoonnummers van onze bestuursleden staan achter in dit bulletin.

Tot slot. Aan dit nummer is een acceptgirokaart toegevoegd voor de jaarlijkse contributie. Wij hopen dat u weer een bijdrage wilt storten ter bestrijding van onze onkosten.

De contributie is vrij maar bedraagt minimaal € 6,- per jaar. Wij gaan ervan uit dat de leden die het bulletin per post ontvangen dit bedrag verhogen. Uiteraard zijn wij dankbaar wanneer uw bijdrage hoger uitvalt. Vele (sterke) schouders maken ons werk licht.

De redactie

In Memoriam

Op maandag 19 april 2004 overleed Emile Hubert Coenen in het Atriumziekenhuis te Heerlen. Emile Coenen is feitelijk ruim 60 jaar de koster van Wijnandsrade geweest; 'een leven lang' zou je kunnen zeggen. Op 26 januari 1924 geboren in het Köstersshoes aan de plaatselijke vijver, was hij voorbestemd het kostersambt – dat al sinds 1720 nagenoeg onafgebroken in zijn familie was geweest – op zich te nemen, nadat zijn vader Johannes Hubertus Coenen dit in 1941 aan hem overdroeg. Hij was destijds 17 jaar. Toen zijn krachten de laatste jaren afnamen, heeft hij het werk gaandeweg overgedragen aan zijn broer Zef. Het kostersambt werd door hem oorspronkelijk gecombineerd met de functie van directeur / organist van het kerkelijk zangkoor en ook in deze kwaliteit is Miel Coenen (zoals het dorp hem kende) jarenlang met een groot plichtsbesef actief geweest. Hij woonde, sinds het Köstersshoes in 1964 plaats moest maken voor het gebouw van de plaatselijke boerenleenbank, aan de Hellebroekerweg nummer 14; samen met zijn echtgenote Maria Simons, van wie hij enkele jaren geleden plotseling afscheid moest nemen en zijn zoon

Stephan. Talrijk zijn de H.H. Missen die hij met zijn orgelspel heeft begeleid; de repetities van het zangkoor waarbij hij vooral de gregoriaanse zang een warm hart toedroeg; de gedachtenisprentjes die hij opstelde; de parochieblaadjes die hij wekelijks op de stencilmachine uitdraaide; de keren dat hij met een collecteschaal langs de kerkbanken ging; de keren dat hij knielde voor het altaar als hij vóór de mis de kaarsen aanstak en ze na de mis weer doofde; de keren dat hij de ampullen vulde met water en wijn; de processies die door hem werden voorbereid en de misdienaars die hij heeft begeleid. Het is teveel om op te noemen; het grote aantal activiteiten dat hij in al die jaren voor de parochie en de gemeenschap van Wijnandsrade heeft verricht. Onder tenminste elf pastoors heeft hij gediend: de zeereerwaarde heren Peerboom, Sohl, Deckers, Körner, Meijs, Gibbels, Römkens, Zinken, Van der Zee, Stolker en Souren. En daarbij werd hij in de parochie op den duur steeds meer de constante factor en ging hij in alle rust zijn eigen weg; zonder zich te storen aan de voortdurende veranderingen, maar met eerbied voor al hetgeen het geestelijk welzijn van de parochianen aanging.

Sinds 1939 heeft Miel Coenen gewerkt bij de plaatselijk bureauhouder van het Rijksbureau voor de voedselvoorziening. Tien jaar later werden de werkzaamheden van dit bureau beëindigd en werd hij handelsreiziger in rookwaren. In 1954 vroeg zijn oom Emile Hubert L'Ortye, die gemeentesecretaris was, hem op het gemeentehuis te komen werken. Dat heeft hij gedaan tot de gemeentelijke herindeling van 1982. In die periode combineerde hij de kerkelijke en gemeentelijke functie met verve en dat leidde wel eens tot de situatie, dat hij op het gemeentehuis een huwelijk voltrok als ambtenaar van de burgerlijke stand waarna hij zich per fiets naar de kerk spoedde om de huwelijksmis op het orgel te begeleiden; met als enige zanger burgemeester Snijders, die van 1941 tot 1952 het koordirigentschap bekleedde en die een mooie tenorstem bezat.

In 1982 onderging Miel Coenen in Grenolier (Zwitserland) een geslaagde hartoperatie. Sindsdien heeft hij het wat kalmer aan gedaan. Naar beeldende kunst en muziek bleef steeds zijn belangstelling uitgaan. De laatste jaren was het stil om hem heen geworden, maar dat zal niet verhinderen dat hij in de herinnering van velen zal blijven voortleven als een ingetogen en respectvolle drager van het kostersambt; een dienende en verantwoordelijke, maar vooral ook

geestelijke functie die hem op het lijf was gegoten en die zijn levensloop heeft bepaald. Miel Coenen is vele malen onderscheiden: hij was drager van de Gregoriusspeld en begiftigd met de eremedaille in de Orde van Oranje Nassau en de pauselijke onderscheiding Pro Ecclesia et Pontifice. Bovendien was hij Ridder in de orde van St. Sylvester.

Als Vrienden van Wijnandsrade hebben wij steeds een hartelijke verstandhouding met Miel Coenen gehad. Wij zijn dankbaar voor alles wat hij voor ons en ons dorp heeft betekend. Wij wensen Stephan en Danuta veel sterkte toe en zullen hem, die zoveel gebeden heeft voor de zielenrust van talloze overledenen, in onze gebeden gedenken. Hij ruste in vrede.

Het Bestuur

Miel Coenen (bij gelegenheid van zijn vijftig jarig jubileum als koster in 1991).

Algemene ledenvergadering

Op maandag 8 maart 2004 vond de jaarlijkse algemene ledenvergadering van onze heemkundevereniging plaats. Circa vijftig leden mochten die avond in het gemeenschapshuis van Wijnandsrade worden begroet. De bijeenkomst werd geopend met een minuut stilte, ter nagedachtenis aan onze leden Gonnie Baggen en Henriëtte van Bavel - de Graaf, die in 2003 zijn overleden. Tijdens de vergadering werd een overzicht gegeven van de belangrijkste verenigingsactiviteiten van het achterliggende jaar en werd aan de aanwezige leden de gelegenheid geboden suggesties in te brengen voor toekomstige initiatieven. Een van onze belangrijkste taken is het documenteren van de plaatselijke geschiedenis. Die activiteit stond tot dusver op een laag pitje, omdat wij niet de beschikking hadden over een fatsoenlijke ruimte voor onze inmiddels rijke archief. Wij zijn daarom blij dat het ons in het afgelopen jaar - in goed overleg met het kerkbestuur van de St. Stephanusparochie en het bisdom Roermond - is gelukt de beschikking te krijgen over de garage van de plaatselijke pastorie. Het kerkbestuur heeft ons verzocht mee te werken aan de uitgave van een parochiegids met praktische informatie over het godsdienstige en maatschappelijke leven in Wijnandsrade. In nauwe samenwerking wordt daaraan op het ogenblik de laatste hand gelegd. Ons bestuur heeft daarnaast besloten de uitgave van deze gids financieel te ondersteunen. Jo Luyten, voorzitter van het Antiek- en Folklore Festival van Wijnandsrade, bedankte ons voor de geweldige medewerking waarop het festival sinds jaar en dag kan rekenen. De volgende editie vindt op zaterdag 28 en zondag 29 augustus 2004 plaats en zal in het teken staan van de Limburgse zangers, met speciale aandacht voor de troubadour Harry Bordon. Onze heemkundevereniging is voornemens tijdens het Antiek- en Folklore Festival voortaan rondleidingen te organiseren in het kasteel en de kerk. Naar aanleiding van een vraag van Anke Brongers zal - gekoppeld aan die rondleidingen - een heemkundige boekenstand worden ingericht.

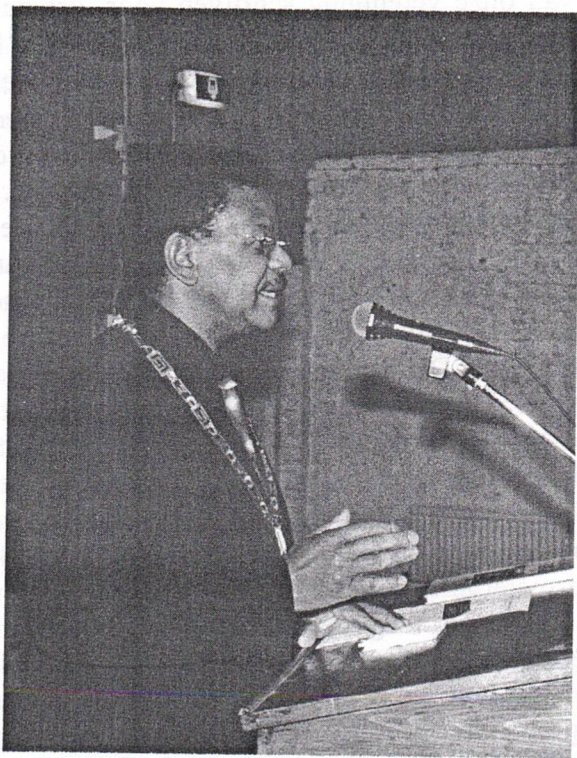
Henk van Malkenhorst gaf een korte toelichting op de exploitatierekening over 2003. Naar aanleiding van een vraag van Pierre Sniijders lichtte hij toe dat de hogere subsidie van de gemeente

Nuth in het boekjaar 2002 betrekking had op een nabetaling van eerder te weinig ontvangen subsidie. Met dank aan de toenmalige kascontrolecommissie (bestaande uit Eppo Brongers en Lou Houtvast), die deze ommissie was opgevallen, is dat bedrag in 2002 alsnog op onze rekening gestort. De exploitatierekeningen over 2003 werd na een positief advies van de kascontrolecommissie - bestaande uit Herman Brand en Lambert Driessen - akkoord bevonden, waarna de penningmeester en de overige leden van het dagelijks bestuur door de vergadering werden gedechargeerd. De kascontrolecommissie voor het volgend jaar zal bestaan uit Lambert Driessen en Leo van Wetten. De reglementen van onze vereniging schrijven voor, dat de zittende bestuursleden na verloop van tijd dienen af te treden. Per 1 januari 2004 waren Ria Marell, Henk van Malkenhorst en Theo Opfergelt aan de beurt. Alle drie stelden zich opnieuw verkiesbaar en werden met algemene stemmen herkozen. Hub Gerards mocht tijdens de vergadering als nieuw lid aan ons bestuur worden toegevoegd.

Tijdens de vorige jaarvergadering is een werkgroep genealogie opgericht, die zich sindsdien als onderafdeling van onze heemkundevereniging richt op gestructureerd stamboomonderzoek. Namens de werkgroep verzorgde Jos Linssen een presentatie over de actuele stand van zaken. De werkgroep is het afgelopen jaar druk bezig geweest met het inventariseren van dodenprentjes en het in kaart brengen van oude plaatselijke grafstenen. Zij hoopt binnenkort een cd-rom met de resultaten van haar onderzoek te kunnen opleveren. De werkgroep genealogie is overigens nog steeds op zoek naar relevante documenten en foto's (contactpersoon: Jos Linssen, 045 – 524 43 35). Alle aangeleverde materialen zullen uiteraard worden geretourneerd. Jaarlijks vindt er een contactdag van het L.G.O.G. plaats voor alle heemkundeverenigingen van de kringen Heerlen en Valkenburg. De volgende ontmoeting vindt op 8 mei in Wijnandsrade plaats. Onze heemkundevereniging treedt daarbij als gastheer op. De heemkundevereniging van Echt brengt op 12 juni aanstaande een bezoek aan Wijnandsrade. In het najaar zal onze heemkundevereniging een tegenbezoek aan Echt brengen. Aan dit bezoek kunnen geïnteresseerde leden deelnemen. Wij zullen u daarover in de loop van dit jaar nader informeren.

Na afloop van de vergadering verzorgde de Foto-, Film- en Videogroep van Wijnandsrade een videopresentatie van het laatste Antiek- en Folklore Festival van Wijnandsrade. De registratie bevatte een impressie van het festival, opnamen van de onthulling van een standbeeld op de grote binnenplaats van het kasteel en de integrale registratie van een spetterende klucht over het boerenleven, dat tijdens het festivalweekend door toneelvereniging Crescendo uit Schimmert op de planken werd gebracht.

Wiel Oehlen

Welkomstwoord door Headly Binderhagel, burgemeester van de gemeente Nuth, tijdens de contactdag van de L.G.O.G.-kringen Heerlen en Valkenburg op zaterdag 8 mei. Onze heemkundevereniging trad die dag voor circa vijftig geïnteresseerden in het Infocentrum van het plaatselijke kasteel als gastheer op. Op het programma stonden onder andere een lezing door Jacques van den Boogard over de steenkolenmijnen in Limburg en een rondleiding in en rondom het kasteel en de St. Stephanuskerk.

Toen lang werken en veel bidden nog heel gewoon was

Kinderen Petit blikken terug op hun jeugd op kasteelhoeve Nythuizen

Met zijn viertjes, broer Miel is verhinderd, terug naar de vallei waar ooit hun jeugd begon. Bertha, Mariëtte, Sjef en Paula Petit keken hun ogen uit op Nythuizen, de kasteelhoeve waar paarden na het draven tegenwoordig mogen douchen. Een onvergetelijke dag terug in de tijd toen lang werken en veel bidden nog heel gewoon was.

Even prikt er geen Petit in de romige rijstevlaai, die ochtend in het fraaie, verre van krappe appartement van Lei en Bertha Heuts aan de altijd propvolle Markt, het Nuthse hart vol blik. Zelfs Sjef Petit (Ulestraten, 1925), toch jurist, kijkt verbijsterd op van het meegebrachte nieuws. Oud nieuws, dat wel. Maar niet voor de vier aangeschoven kinderen van het boerenechtpaar Jan Petit en Maria Lemlijn.

Voor het schokkende nieuwtje gaat de tijd terug naar 1884, het sterfjaar van Xavier Maurissen, telg van een Maastrichtse adellijke familie en getrouwd met de douairière Marie Kerens de Wijlre. Kortom, aan geld en titels geen gebrek. Niet alleen koopt hij rond 1860 de dan al eeuwenoude hoeve Nythuizen, in 1870 laat hij achter de carréboerderij geheel in Franse stijl een landhuis verrijzen. Tot zover geen vlekje op het adellijke blazoën. Dat blijft ook zo als na zijn overlijden in 1884 zijn aangenomen zoon Leo Heijnen in Schinnen landgoed en hoeve Nythuizen ofwel Genietese ofwel Niethuizen erft. Helaas kan zoonlief de fiscale lasten van deze in de schoot geworpen rijkdom niet torsen. Gelukkig schiet de kersverse weduwe Maurissen te hulp door het erfgoed terug te kopen. De adellijke dame wendt zich daarvoor tot burgemeester Pijls in Maastricht. Komt in orde, verzekert de burgervader en zet het landgoed vervolgens doodleuk op zijn naam. De stiekem bedonderde weduwe treft geen blaam, want zij kan lezen noch schrijven. Blijkbaar heeft ze niks gemerkt van deze schaamteloze diefstal, want tot haar dood in 1905 blijft ze op het 'teruggekochte' landgoed wonen.

V.l.n.r.: Sjef, Bertha, Mariëtte en (zittend) Paula Petit.

V.l.n.r.: Miel, Mariëtte, Paula en Bertha Petit in 1938
(uit: archief heemkundevereniging).

Als dit eeuwenoude nieuws anno 2004 plotseling op tafel ligt ten huize van Lei en Bertha Heuts - Petit, hapt Sjef Petit nog het meest naar adem. 'Zomaar een hoeve stelen! Hebben we het over die Pijls, die rechter was in Maastricht? Had die een vrijgezelle zoon? Want aan hem moest vader de pacht betalen. En later aan de nieuwe eigenaar; leraar Ummels in Meerssen. Die heeft onze pachthoeve met landhuis uiteindelijk verkocht aan De Weldadige Stichting De Limpens. Dat waren twee vrijgezelle broers die erom bekend stonden dat zij veel geld gaven aan de priesteropleiding, hier in Limburg. Dat was in 1942'.

Sjef, intussen weer goed bij adem, vervolgt: 'Inderdaad, als pachter mocht mijn vader als eerste Nythuizen kopen. Maar ook dat durfde vader niet. Hij was sowieso nogal bang uitgevallen. Volgens hem raakte dan ook iedereen, die tijdens de oorlog huizen of land kocht, het na de oorlog onherroepelijk weer kwijt. Juist omdat dit soort transacties meestal via de NSB liepen. Achteraf bezien liep het na de oorlog allemaal zo'n vaart niet'.

Begrijpelijk, zijn onderdrukte zucht van spijt. Landgoed Nythuizen, zeker nu de familie Niessen het sinds 1988 bestiert, behoort tot een van de kroonjuwelen van het pastorale Wijnandsrade. Vooral het uitmuntend opgeknapte landhuis, afgepaald met hoge hekken en na 's avonds pootje badend in softe spotlights, laat je bijna in de houding springen. Zelfs Bertha, Mariëtte, Sjef en Paula Petit raken niet uitgekeken, die dag van hun terugkeer naar Nythuizen. Merkwaardig, want zij hebben er vanaf 1929 tot aan hun trouwdag geravot, gedroomd, gepoetst en bovenal hard meegewerkt.

Bertha legt uit: 'Eerlijk gezegd hoefde die verhuizing naar Wijnandsrade van ons niet zo. Wij hadden het best naar de zin op onze boerderij Ulestraterhof met 41 bunder. Maar mijn vader wilde een grotere boerderij. Toen zijn schoonvader, opa Lemlijn, stopte met boeren op het toen 68 bunder grote Nythuizen, vertrokken wij met ons zevenen naar Wijnandsrade'. Vooral Bertha, dan een meisje van dertien, kan moeilijk wennen. 'Ineens kon ik niet meer gaan zingen zoals ik zo graag deed bij het koor van de Congregatie-meisjes. Wijnandsrade was toen nog een gat van niks. Hooguit achthonderd inwoners en geen koor voor meisjes'. Boerengat of niet; Bertha, haar vier broers Lambert, Jan (beiden zijn inmiddels overleden. HT), Miel

en Sjeff en haar jongere zusjes Mariëtte en Paula wonen dan toch maar mooi op een kasteelhoeve, toch ook om over te jubelen, niet dan? Sjeff en zijn drie zusjes in koor: 'Ach, wie had er destijds enig benul van de historische waarde!? Die schoonheid van nu hebben we toen nooit gezien. We moesten van 's morgens vroeg tot 's avonds laat werken. Bovendien stond het landhuis leeg. Er was geen licht. Wel een pomp, maar die werkte niet'. Paula grinnikt: 'Weet je waar wij de leegstaande villa voor gebruikten? Om er elke maandag manden vol was in op te hangen. Die sjouwden we helemaal naar boven en als we dan klaar waren, roetsjten we via al die trapleuningen naar beneden'. Mariëtte, zeg maar Jet: 'En we legden er altijd de appels neer om te drogen om er later 'Öftevlaai' van te bakken'.

Een lege villa, nog het best te gebruiken als 'droogtrommel' voor met de hand uitgewrongen was. Met huizenhoge trapleuningen als glijbaan. Meer charme heeft de kasteelhoeve niet in huis voor het pachtgezin Petit. Hun dagelijkse leven speelt zich af op de afgelegen boerderij met misschien wel Limburgs grootste graanschuur. Met in de stallen 35 koeien, zeker 12 paarden en makkelijk 100 varkens. Bertha knikt naar Jet: 'Die koeien moesten wij tweetjes zeven dagen per week melken. Tweemaal daags. En dan zo vlug mogelijk zodat je er geen zeventien maar achttien had gemolken. Want je wilde elkaar te vlug af zijn'.

Terwijl vooral Jet haar toch al poetsgrage moeder helpt met boenen, vegen en dweilen, heeft Bertha ook de zorg voor het varkensvoer. 'Eerst moest ik de aardappels met een bezem schoonmaken. Dan klein maken in een 'britselmachine' en dan koken in een grote ketel. Natuurlijk moest er ook meel bij. En etensresten, tenminste als de hond niet eerst alles had opgegeten. Was het klaar dan ging het de trog in bij de varkens. Met dit karwei was ik toch twee keer in de week mooi zoet mee'.

Naar de twaalf trekpaarden hebben zij geen omkijken. Hoeft ook met drie knechten in huis - pardon, op stal - want daar is ook hun slaapplek. Sjeff: 'Ze aten wel altijd mee aan de grote tafel in de keuken. Dat wilde mijn moeder nadrukkelijk. En niet zoals bij de elite-boeren, waar knechten apart moesten eten'. Jet: 'Vader zag ons ook liever niet in de stal bij de paarden. Want daar was het altijd druk. Vooral als er geploegd en geoogst moest worden. Dan werden de

Landgoed Nythuizen, circa 1930 (uit: archief heemkundevereniging).

Landgoed Nythuizen nu.

bezwete paarden om de paar uur gewisseld. De haam werd meteen schoongemaakt om een ander, fris paard mee in te tuigen'. Even de tuinslang op de paarden zetten? Kom nou, in de eerste helft van de vorige eeuw kan iedereen op het platteland naar de pomp lopen. Bertha: 'Wij hadden dan nog als voordeel dat vakbij de boerderij bronwater omhoog kwam. In dat beekje stond een betonnen bak waar we tweemaal daags de tuiten met melk konden koelen'.

Wel een pomp, geen elektriciteit. Licht komt van petroleumlampen, sommige wonderlijk gekruld. 'Weet je hoe je merkte dat de lamp te hoog stond?' vraagt Paula lachend aan haar zusjes, maar geeft toch maar zelf antwoord: 'Als je bij de ander zwart zag zitten vlak onder de neus. Dan wist je dat de petroleumlamp stond te roeten'. Geen radio, wel een pathefoon. Sjef, opgetogen: 'Daar hadden we plaatjes voor met liedjes als Du Schwarze Zigeuner. Geweldig!' Bertha tempert de vocale uitbarsting: 'Maar die mochten we alleen op zondag draaien en pas na de Hoogmis'. Jet vult aan: 'En als de veer weer eens kapot was, moesten we helemaal naar de smid in Hulsberg lopen om het te laten repareren'. Bertha neemt over: 'Net als met de bougie van de benzinemotor, die met een lange riem de wasmachine aandreef. Als die vet was, moesten we naar smid Van Oppen in Wijnandsrade om hem droog te laten blazen, of zoiets. Gelukkig was dat niet zo ver lopen'. Paula: 'En als we op vrijdag pannenkoeken kregen, moest iemand van ons eerst gist gaan halen bij Rouschop in Hellebroek'.

Bertha sluit af: 'Wat had je toen in Wijnandsrade? Ik geloof twee cafeetjes, eentje van Erens en dan het café van L'Ortye. Eén winkeltje, ook van Erens. En dan had je Martin, de kapper'.

Vertier duurt in die tijd vaak niet langer dan een zondag. Deze dag des Heeren begint stevast met twee retourtjes kerk. Eerst de mis van acht uur, waarvoor ook de gelovige familie Petit nuchter ter communie gaat. Amper thuis; of het kerkklokje klept voor de hoogmis van tien. En om drie uur opnieuw de kerk in voor het Lof. 'Wie die zondag moest melken, hoefde niet naar het Lof', weet Bertha. Jet: 'Je vergeet de processie, minstens een keer per maand. Bij langdurige droogte kwam er een extra processie. Soms kreeg je al halverwege een plensbui op de pet, zo hard werd er gebeden'.

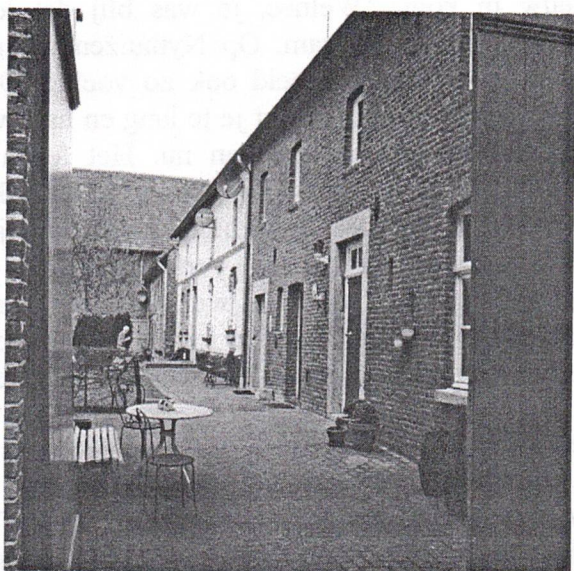
Of ze niet wat ontnuchterd terugkijken op al die verplichte katholieke rituelen? Opnieuw in koor: 'Welnee, je was blij dat je door het kerkbezoek onder de mensen kwam. Op Nythuizen woonde je wel eenzaam. Niet dat je die eenzaamheid ook zo voelde. Daar had je gewoon geen tijd voor. Daarvoor moest je te lang en hard werken. En daarmee bedoel ik niet dat jachtige van nu. Het leven was toen gemoedelijker dan nu'. Bertha gaat door: 'Want je had ook meer tijd voor elkaar. Bijvoorbeeld op maandagochtend kwamen wij als zusjes bij elkaar in het 'stamhoes' om elkaar te vertellen wat we op zondag allemaal hadden uitgespookt. Met wie we hadden gedanst op het ruitersbal in Scala in Valkenburg. Stonden we dan te lang te smoezen, kwam moeder eraan om ons weer gauw aan het werk te zetten'.

Zodra het lange werken erop zit, gaat het gezin op de knieën. Niet van vermoeidheid, maar om te bidden. Avond aan avond glijdt de rozenkrans devoot door de vingers, al vroeg eeltig en / of gekloofd. Jet: 'En onder het bidden moest altijd een van onze broers gauw even met een speld in onze billen prikken. Eigenlijk vonden we dat helemaal niet erg, want het zorgde voor wat plezierig gesteggel onder elkaar'.

Ander plezierig moment is de jaarlijkse kermis. Van heinde en ver komen ooms en tantes met hun kroost naar Nythuizen, waar daags daarvoor een varken op de leer hangt en een kalf is uitgebeend om de gasten te laven. Bertha zucht even diep: 'Voor ons betekende het ook extra hard werken. Alles moest er keurig bij liggen. Bovendien bleef de familie vier, soms wel vijf dagen. En wat deden ze eigenlijk: eten, kaarten, eten, kaarten en slapen'. Jet: 'Mooi was wel dat in die dagen de rozenkrans niet werd gebeden'.

En dan is het plotsklaps oorlog. Op Sjef na, die intern zit bij de paters, zijn alle kinderen dan nog thuis. In 1942 vertrekt Bertha om met haar man en mijnbeambte Lei Heuts uit Nuth in Eygelshoven te gaan wonen, maar zij komt toch wekelijks met de trein naar Nuth om te voet naar de ouderlijke boerderij te lopen.

Pas in de oorlog krijgt de kasteelhoeve 'vreemd' volk over de vloer. Sjef legt uit: 'Al die jaren heeft de villa gediend als schuilplek voor het verzet. Peter van Hoof uit Eindhoven en lid van het verzet in Brabant, zat bij ons ondergedoken. Nee, vader wist van niks. Maar

De binnenplaats.

De boerderij.

goed ook, want het zou zijn dood hebben betekend, als hij het wel had geweten. Vader wist niet beter dan dat Van Hoof leider was van padvindders uit Eindhoven, die dan ook regelmatig hun tenten kwamen opzetten. Voor Duitsers hoefde je niet bevreesd te zijn. Hooguit fietste er soms een Duitser door Wijnandsrade'.

Toch komen er soldaten over de vloer. In de bevrijdende herfst van 1944 strijken er zeker 150 Amerikaanse soldaten neer op Nythuizen. In de akkers staat afweergeschut ingegraven met de loop richting Aken. Onder de struiken schuilen kleine verkenningsvliegtuigen die vanwege hun eentonig motorgeronk de 'Dreuvige' worden genoemd. Blijdschap aan twee fronten: de Amerikanen krijgen potatoes met een stevig stuk vlees. De Petits weten weer hoe chocolade proeft en dat een Virginia-sigaret naar meer smaakt.

Dan is er ook weer vrede, ook rondom Nythuizen, waar de villa enige tijd onderdak biedt aan Biesterveld, de groenteboer en NSB-er van Swier. Na hem trekt rector Cremers erin, samen met zijn huishoudster Antje.

Intussen zien Jan Petit en zijn vrouw Maria Lemlijn hun kinderen langzaam maar onstuitbaar hun eigen weg gaan. Jet trouwt in 1945 met Jo Vaessen uit Voerendaal, Sjef gaat in 1949 rechten studeren in Nijmegen en Paula huwt in 1951 met koopman / ondernemer Marcel Maes uit Nuth. Broer Jan, getrouwd met Tiny Snijders, de dochter van de burgemeester van Wijnandsrade, blijkt de gedoodverfde opvolger van hoeve en landgoed; lieflijk maar nat gelegen in een plooi tussen het zachte heuvels richting Hulsberg. Als de ouders zijn overleden – vader in 1960 en moeder vijf jaar later – rekent zoon Jan erop dat Nythuizen door een van zijn twee zonen Jo of Leo straks de hand aan de ploeg zal slaan.

In 1988, als Jans zoon Leon meer ziet in een elektronische toekomst en Jo in midden Limburg een loondorsbedrijf overneemt, is de boerendynastie der Petit voorgoed verleden tijd. In dat jaar koopt agrariër en oud-wethouder Niessen uit Roosteren het landgoed op, om het uiteindelijk te veranderen in een oase voor fok-, spring- en rijpaarden. Met een draaimolen waar telkens acht paarden hun verplichte rondjes moeten lopen. Met een indrukwekkende manege plus stalling, inclusief drie paarendouches.

Waar die middag het krasse kwartet Petit op koffie, sprits en paaseitjes wordt getrakteerd als onderstreping van zoveel zoete herinneringen aan hun verwaaid verleden op Nythuizen. Waar Bertha de boom terugziet, waar ze ooit de lekkerste peren van plukte. Waar Sjef Petit naar de monumentale beuk holt, waarin hij ooit Fokkie, de naam van zijn overleden lievelingshond heeft gesneden.

Helaas, een hoog hek verspert de terugweg naar deze jeugtherinnering. Achter het hek torent de villa in al haar glorie. Ooit stiekem gestolen door een burgemeester.

Hans Toonen

V.l.n.r: Onbekende Amerikaanse soldaat, Mariëtte Petit, Paula Petit, Annie Daamen uit Hulsberg en (?) Deenen uit Eijgelshoven in 1944
(uit: archief heemkundevereniging).

Trouw het kruis, trouw de ploeg

De Jonge Boeren van Wijnandsrade, deel 1

In 1935 werd de L.L.T.B.-afdeling 'de Jonge Boeren van Wijnandsrade' opgericht; een vereniging die gedurende enkele tientallen jaren een bloeiend bestaan heeft geleid. Maar de plaatselijke afdeling van de Jonge Boeren moest in 1967 - bij gebrek aan voldoende leden - alweer worden opgeheven.

De verenigingsvlag is bij onze heemkundevereniging in beheer, die dit fraaie maar kwetsbare kleinood zo goed mogelijk conserveert. Incidenteel exposeren wij dit vaandel tijdens onze tentoonstellingen en bij gelegenheid van bijzondere gebeurtenissen, zoals op 15 oktober 2000 bij de inzegening van de Isidoruskapel van Swier. En sinds kort maakt de vlag van 'de Jonge Boeren van Wijnandsrade' jaarlijks - naar oud gebruik - weer onderdeel uit van de plaatselijke Sacramentsprocessie.

De verenigingsvlag.

De verenigingsvlag

In het kader van een regionale inventarisatie door 'het Sociaal Historisch Centrum voor Limburg' uit Maastricht verrichtte textielrestaurator Doortje Lucassen in november 2002 een studie naar het vaandel van de Jonge Boeren van Wijnandsrade.

In haar rapportage komt zij tot de navolgende bevindingen: *'De vlag bevat de tekst: 'R.K. Jonge Boeren, trouw het kruis, trouw de ploeg, hou vast, Wijnandsrade'. Formaat: 142 x 128. Materiaal: zijde; textielverf; borduurgaren. Techniek: beschilderd en geborduurd. De technische uitvoering van de vlag is dusdanig dat het de schijn van incrustatietechniek wekt¹. Bij nadere bestudering wordt echter duidelijk dat de geborduurde vlakken zijn ingekleurd. Dit doet niets af aan de vlag. Wel blijkt hieruit dat de veel gebruikte incrustatietechniek alleen door zeer vakkundige (doorgaans professionele) textielbewerkers kon worden uitgevoerd. Hieraan was een prijskaartje verbonden, dat door lang niet alle afdelingen kon worden opgebracht. De landbouwcrisis in 1930 zal hier zeker verband mee hebben gehouden. Kleuren: ivoorwit; roze; blauwgrijs; groen, zwart. Datering: de vlag heeft geen datum, maar is gezien de stijl en de tekst met enige zekerheid vóór de Tweede Wereldoorlog te plaatsen. In 1921 is de vereniging de Jonge Boeren als standsorganisatie opgericht. De organisatie groeide snel, tot in 1941 de gedwongen rustpauze volgde. Door de bezetting lagen de activiteiten tussen 1941 en 1945 min of meer stop, waarna een herstart nieuw leven in de beweging blies. Veel oud-verenigingen houden hun vlag of vaandel nog steeds in ere, om ermee feest- of leedgebeurtenissen te begeleiden. Maker: onbekend. Beschrijving:*

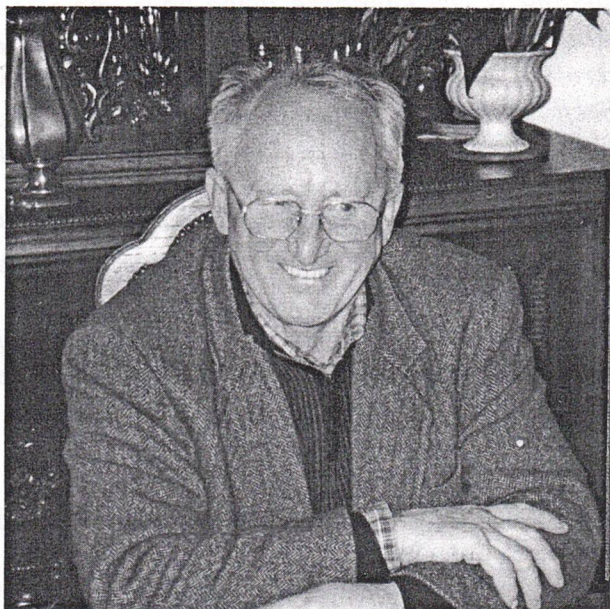
1 Dit is een techniek waarbij de voorstelling als het ware uit puzzelstukken is opgebouwd. Bij textiel betekent dit dat een vlag is opgebouwd uit stukken stof in verschillende kleuren, waardoor de voorstelling ontstaat. Ook kunnen uit de ondergrond een of meerdere vormen worden geknipt, die daarna worden ingevuld met een stof in een contrasterende kleur. Stoffragmenten worden daarbij aan elkaar gezet door middel van de borduurtechniek. Het hangt van het ontwerp en de vakkundigheid af, hoe gecompliceerd de techniek is uitgevoerd. Ontwerpers van vlaggen in deze techniek zijn doorgaans glas-in-lood kunstenaars.

centrale voorstelling is een energieke jonge boer, die met een door paarden getrokken ploeg zijn land bewerkt. Links boven de paarden is een stralend kruis - als symbool van het geloof - afgebeeld. De voorstelling heeft een sterk grafisch karakter, door de zwarte borduurlijnen die rond de afgebeelde figuren en letters zijn aangebracht. Zo is de vlag op grote afstand goed herkenbaar. De tekst staat in een lijst rond de voorstelling. De woorden 'R.K. Jonge Boeren' en 'Wijnandsrade' zijn in grote gevulde letters gezet aan de boven- en onderkant. De overige tekst is - links en rechts - in een kleinere letter gesteld. Materiële staat: de vlag is in de loop van de afgelopen decennia verbleekt en licht vervuild. De stof is nog in redelijke conditie'.

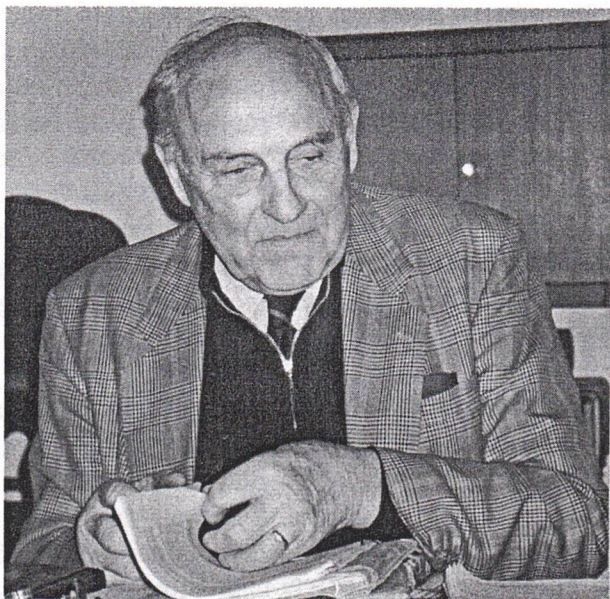
De rapportage van het Sociaal Historisch Centrum maakte nieuwsgierig naar de herkomst van het vaandel en de geschiedenis van de Jonge Boeren van Wijnandsrade.

De laatste secretaris van de plaatselijke afdeling, Frans Steins uit buurtschap de Vink, bleek nog in het bezit van alle verenigingsverslagen van na de Tweede Wereldoorlog. Uit de notulen van de algemene ledenvergadering d.d. 10 mei 1946 blijkt dat de verenigingsvlag niet - zoals door textielrestaurator Doortje Lucassen verondersteld - van vóór de Tweede Wereldoorlog stamt, maar pas in de loop van 1946 is vervaardigd. Het verslag van de hand van de toenmalige secretaris Hub Bemelmans meldt dat *'wordt afgesproken dat zo spoedig mogelijk een vaandel zal worden aangeschaft. Door de vergadering wordt besloten een mooie vlag te laten maken en niet te zien op eenige duurte, daar het kopen van een vaandel nog zeer zelden voorkomt'*. Uit de notulen van de algemene ledenvergadering d.d. 12 februari 1948 blijkt dat de vlag uiteindelijk fl. 400,- heeft gekost.

Constant Snijders uit buurtschap Brommelen werd op 1 februari 1946 ingeschreven als lid en heeft van 1953 tot eind 1957 het secretariaat van de 'Jonge Boeren' gevoerd. Hij herinnert zich nog dat de verenigingsvlag is ontworpen en vervaardigd door de Zusters van het Arme Kindje Jezus uit Simpelveld: *'In het voorjaar van 1946 ben ik met een 'collega jonge boer' op de fiets naar Simpelveld gegaan, om aldaar een mooie vlag te bestellen'*. Hem staat nog bij dat de overige leden erg ingenomen waren met het uiteindelijke eindresultaat en dat

Frans Steins.

Constant Snijders.

de vlag sindsdien trots werd meegevoerd tijdens de plaatselijke Sacramentsprocessie en de jaarlijkse bedevaart naar het kapelletje van Leenhof in Schaesberg. 'Alleen', zo vervolgt hij, 'het zelf met die vlag voorop lopen; dat was toch een ander verhaal! Je viel zo wel heel erg op en daar hadden de meeste leden moeite mee. Begin jaren vijftig heeft de toenmalige voorzitter daarom het wijze besluit genomen de vlag tijdens de volgende processie zelf te dragen, waarna alle andere leden in de daaropvolgende jaren – 'vrijwillig verplicht' en op roulatiebasis – als vaandeldrager aan de beurt kwamen'.

Constant Snijders is in 1929 geboren als oudste zoon van Clara Snijders-Keybets en Jos Snijders (oud-burgemeester van de voormalige gemeente Wijnandsrade) en woont tegenwoordig - in de nabijheid van zijn geboortehuis – in 'de kleine hof van Brommelen'; een voormalige watermolen, die tot in de loop van de jaren zestig van de vorige eeuw nog in functie is geweest. 'De kleine hof van Brommelen' is in vroeger eeuwen een zogenaamde 'bannermolen' geweest, die toebehoorde aan de Heren van de Heerlijkheid Wijnandsrade en alwaar de plaatselijke boeren verplicht waren hun graan te laten malen'.

De Jonge Boeren van Wijnandsrade

Frans Steins, de laatste secretaris van de Jonge Boeren, is geboren en getogen in 'het Spekhuis'; de oudste boerderij van buurtschap de Vink. Hij herinnert zich nog de bloeitijd van de 'Jonge Boeren': 'Eind jaren vijftig was Wijnandsrade nog een echt agrarisch dorp. Wij hadden een eigen boerenbond, een boerinnenbond - waarin de boerinnen en hun dochters zitting hadden - en alle boerenzonen werden op hun zeventienjarige leeftijd lid van de Jonge Boeren'. Op zoek naar illustratiemateriaal bladert hij door zijn vergeelde mappen. Uit de ledenlijst van 1956 blijkt dat de plaatselijke afdeling toentertijd uit zeventien boerenzonen uit Wijnandsrade en de omringende gehuchten bestond (waarnaast een geestelijk en een technisch adviseur en een toegevoegd lid van de L.L.T.B.).

Frans Steins vervolgt: 'Wij hebben in de loop der jaren nogal wat voorzitters en bestuursleden versleten, want het was een gouden verenigingsregel dat - zo gauw een lid in het huwelijksbootje stapte - hij jonge boer af was en automatisch overstapte naar de Boerenbond

van zijn vader. De vergaderingen vonden meestal plaats in het café van Hub L'Ortye, het tegenwoordige café I gen Dörp. Mijnheer pastoor was onze geestelijk adviseur. Hij nam altijd deel aan onze vergaderingen en verzorgde regelmatig lezingen'. Wijnandsrade was eind jaren vijftig niet alleen een overwegend agrarisch maar vooral ook een rooms-katholiek dorp. Elke dag begon toentertijd voor vrijwel iedereen in principe nog in de kerk. Op de zondag ging het hele dorp naar de mis en in de namiddag naar het lof. En de belangrijkste cijfers op de rapporten van de schooljeugd waren nog die voor gedrag, vlijt én kerkbezoek. Frans Steins: 'Tijdens de vergaderingen van de Jonge Boeren werden altijd afspraken gemaakt over de dagelijkse misvertegenwoordiging door onze leden, wij namen deel aan processies en bedevaarten en elke jonge boer is wel eens op retraite in Spaubeek geweest. Onze vergaderingen begonnen trouwens altijd met een speciaal gebedje voor de jonge boeren en tuinders'. Na wat zoekwerk diept hij een prentje met de betreffende tekst op uit een van zijn mappen: *'Hemelse Vader, die de Heer zijt van onze velden en de Meester van onze oogsten; Heer Jezus Christus, die met zoveel liefde hebt gesproken over de akker en de zaaier, de tuinier en de herder; Heilige geest, die de bron zijt van alle leven en wasdom; Wij geloven in U, Wij hopen op U, Wij beminnen U, Wij leven en werken voor U, Maakt ons jong leven schoon en blij door reinheid en vroomheid; Geeft ons de mogelijkheid een boerengezin te stichten dat Uw naam eeuwig zal prijzen; Laat ons werk vruchten dragen en geeft ook een rijken zielenoogst aan ons apostolaat. Heilige drie-eenheid, (samen) zegen de Jonge Boeren en Tuinders. Maria, onze Moeder en Koningin, (samen) bescherm de Jonge Boeren en Tuinders. H. Isidorus, (samen) bid voor de Jonge Boeren en Tuinders. Amen'*. Het prentje meldt afsluitend dat het bidden van deze bede telkens een aflat van vijftig dagen oplevert.

'Maar daarnaast waren wij toch vooral een stel kameraden, die regelmatig georganiseerd op stap gingen, aan voetbaltoernooien meededen en op zijn tijd – samen met de boerinnenbond – toneelvoorstellingen verzorgden'. Frans Steins herinnert zich de producties 'De klas van juffrouw Pieterse' van de hand van zijn naamgenoot Hub Steins, 'Hie mot getrouwd waere' en 'De truc van Tinus', die op plaatselijke feestavonden – en soms ook in de

Toneelstuk 'Hie mot getrouwd waere',

staand v.l.n.r.: Victoria Vaessen, Jo Snijders, Mia Wimmers, Armand Vaessen,
 Theo Opfergelt, Els Vaessen, Frans Steins, regisseur Hub Steins;
 zittend v.l.n.r.: Gerard Vaessen, Jean Wimmers (uit: archief heemkundevereniging).

Ledenlijst 1956.
 J. Willems voorz. 7-1-'55 tot 17-9-'56.
 C. Snijders secr. 9-6-'55
 A. Körner first adviseur
 J. Nankan Techn.
 H. Wimmers Toegeweigd lid LLTB.
 Th. Opfergelt Bestuurder
 G. Vaessen
 P. Laeven 17-9-'56
 Leden.

J. Dabje
 J. Ems.
 W. Pijperichs.
 A. Laeven
 J. Lorka
 J. Snijders
 E. Steins
 Fr. Steins
 A. Vaessen
 H. Vaessen "de Melde"
 L. Webers.
 J. Wimmers.

Ledenlijst 1956 (uit: archief heemkundevereniging).

omringende dorpen - met groot succes werden opgevoerd. Hub Steins (geen directe familie) was de zoon van de veldwachter van Wijnandsrade en een regionale beroemdheid op toneelgebied, die in het midden van de vorige eeuw onder andere furore heeft gemaakt als toneelspeler, schrijver, regisseur en organisator.

'Het doel van onze vereniging was met name educatief. Wij leerden er boer worden. Als Jonge Boeren kregen wij bijvoorbeeld een stuk grond ter beschikking gesteld, dat wij samen mochten bewerken en beplanten. Van de opbrengst spekten wij de verenigingskas en met dat geld konden wij daarna interessante excursies en nieuwe werkstages organiseren. Vast lid van onze afdeling was de heer Vankan, technisch adviseur van de L.L.T.B. Hij verzorgde regelmatig leerzame presentaties, gaf cursussen, begeleidde ons bij ons werk op de proefvelden en tijdens onze excursies en je kon bij hem voor raad en daad terecht'. Frans Steins vervolgt: 'En daarnaast heeft Roger Gerards, de bedrijfsleider van oud-burgemeester en 'kasteelheer' Opfergelt en de latere voorlichter van de plaatselijke proefboerderij, op vaktechnisch gebied veel voor onze vereniging betekend'.

Uit het jaarverslag van 1960 (van de hand van de toenmalige secretaris Jean Wimmers) blijkt dat de heer Vankan vanaf de oprichting van de Jonge Boeren van Wijnandsrade als technisch adviseur aan de plaatselijke afdeling verbonden is geweest: *'Verder mag nog worden vermeld de feestvergadering, waarbij het vijftienvintig jarig bestaan onzer Jonge Boerenvereniging in kringverband met de plaatselijke besturen van de Boerenbond, de Boerinnenbond en de Boerenleenbank alsmede in aanwezigheid van het hoofdbestuur van de J.B.T.B. werd gevierd. Tijdens deze vergadering werd onze technische adviseur - de heer Vankan - gehuldigd en aan hem werd een cadeautje aangeboden voor de vijftienvintig jaren, die hij ons Jonge Boeren met raad en daad steeds heeft bijgestaan. De jubilaris hield een zeer toepasselijke feestrede, waarin verschillende punten nog eens op de voorgrond werden gebracht op het gebied van de bemesting, de opbrengsten, het geven van cursussen en dergelijke'.*

Jacobus Vankan werd op 5 januari 1897 in Heerlen geboren. Hij kwam in 1915 in Wijnandsrade wonen, alwaar hij vele generaties jongens en meisjes - eerst als onderwijzer, later als hoofd van de

plaatselijke lagere school – les heeft gegeven. Daarnaast was hij ter plaatse onder andere landbouwonderwijzer, kassier van de Boerenleenbank, voorzitter van het Groene Kruis en technisch adviseur van zowel de Boerenbond als van de Jonge Boeren. Uit de notulen van 1964 blijkt dat meester Vankan op 10 februari 1964 is overleden. Nadien hebben de Jonge Boeren van Wijnandsrade geen eigen technisch adviseur meer gehad.

Frans Steins: 'In de loop van de jaren zestig werd het - tengevolge van het gestaag dalende aantal leden - steeds moeilijker verenigingsactiviteiten te organiseren.

Wij zijn nog heel lang een zelfstandige afdeling binnen de kring Heerlen gebleven. Toen dat niet meer lukte, hebben wij nog een tijdje samenwerking gezocht met de afdeling van Voerendaal. Niet veel later zijn wij ter ziele gegaan'.

Wiel Oehlen

Deel 2 van dit artikel volgt in bulletin 34.

Bronnen en geraadpleegde literatuur

Doortje Lucassen, textielrestaurator, verbonden aan het Sociaal Historisch Centrum voor Limburg uit Maastricht

Dr. Jos Keulers, libr. Cens. Ruraemundae, D. 12 M. Maii 1938

Ir. P. Planje, gedenkboek 'Vijftig Jaar Limburgse Land- en Tuinbouw 1901 – 1951'

J. Korsten, 'Standhouden door veranderingen', de Limburgse Land- en Tuinbouw Bond als behartiger van agrarische belangen (1896 – 1996), Valkhof Pers

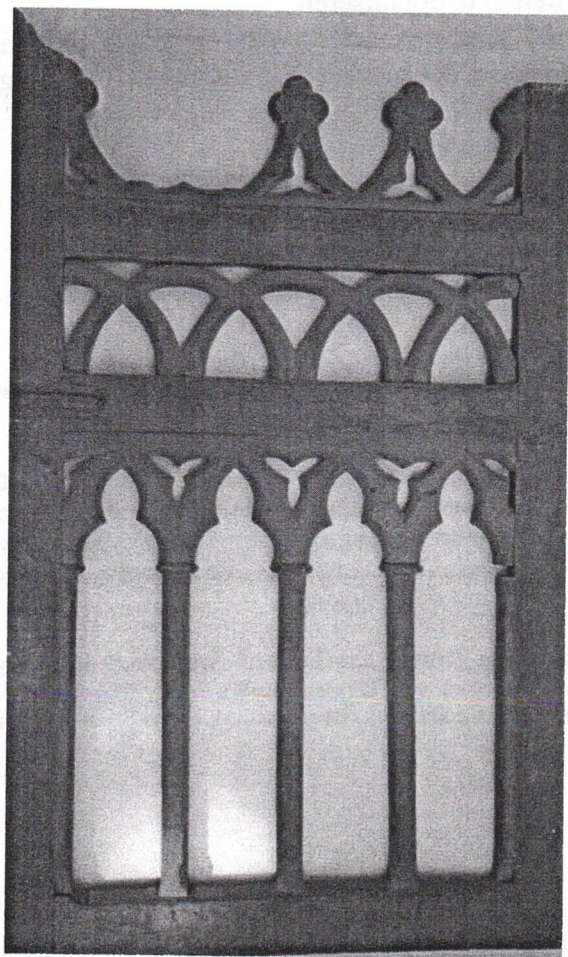
Alfred van Dijk, 'De Boer, Leven van het Boerenland, De Koe en onze Zuivelindustrie', Elsevier Amsterdam/Brussel

Met dank aan: Jan Jansen (Nuth), Jos Linssen (werkgroep genealogie van de heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade), Math Marcell (Wijnandsrade), Zef Meessen (Swier), Constant Snijders (Brommelen), Frans Steins (de Vink)

Prijsvraag

Onlangs ontvingen wij van een van onze leden het hierbij afgebeelde voorwerp, dat een uniek stukje plaatselijke historie blootlegt.

Meer vertellen wij niet. Wie denkt te weten wat de herkomst en functie van dit attribuut is, kan haar of zijn reactie doorgeven aan ons secretariaat / redactie-adres (zie achter in dit bulletin). Onder de juiste inzendingen wordt een leuke prijs verloot.

Wat had Charles Eijck met Wijnandsrade?

De meeste kunstenaars worden pas geëerd na hun dood. Slechts enkelen weten tijdens hun leven al veel waardering te oogsten en nog minder worden van hun kunst rijk. Tot die laatste categorie behoren ongetwijfeld de Belgisch-Nederlandse Cobraschilder Corneille² en de Spanjaarden Salvador Dali³ en Pablo Picasso.

Tijdens zijn leven heeft de Limburgse kunstenaar Charles Eijck weliswaar veel bewondering weten te wekken, maar in zijn huisje in het Ravensbosch, vlakbij Schimmert, leefde hij sinds 1937 sober en wat afgezonderd met zijn Zweedse echtgenote Karin Meyer⁴ en zijn dochter Bimba⁵. Charles Eijck kon veel mensen vertederen met zijn kunst, die niet moeilijk toegankelijk is en waarvan een enorme productie bewaard is gebleven. Ongeïnventariseerd. In menige Zuid-Limburgse huiskamer treffen wij onbekende schilderijen aan die door de herkenbare stijl onmiddellijk aan hem zijn toe te schrijven. Als je dan vraagt hoe het kunstwerk in het bezit is gekomen, hoor je vaak dat het een schenking was of een betaling in natura. Charles was een heel spontane mens, die zich in zijn geboortestreek bijzonder thuis voelde, ofschoon zijn weg ook naar Amsterdam, Rome, Noord-Frankrijk en Zuid-Amerika voerde. Het is nog te vroeg om de betekenis van Charles Eyck als beeldend kunstenaar vast te stellen. Maar het is nooit te vroeg om de gegevens over zijn leven en achtergrond te

2 Corneille Guillaume Beverloo is op 3 juli 1922 in Luik geboren uit Nederlandse ouders.

3 In 1924 schreef Charles Eyck in Barcelona: 'Het boek *La vie d'un Genie* van Salvatore Dali gelezen. Een paranoïde oratio pro domo!! Na lezing dacht ik: Als God de Vader het bijltje er bij neer gooit, neemt Salvatore Dali de zaak wel over! Maar.....een groot artiest is hij in elk geval!!' (Bron: Schetsboek van Charles Eyck, Venlo, 1979).

4 Het huwelijk vond plaats te Stockholm op 23 december 1924. Anna Karin Theresia Eijck – Meyer, die ook kunstenares was, overleefde haar man en stierf in 1996 in Amby.

5 Bimba was de roepnaam van Ann Marquerite. Zij werd geboren op 27 oktober 1925, maar zij kreeg bij haar geboorte een open ruggetje (*spina bifida*) en dit leidde tot blijvende invaliditeit. Er werd op 26 juni 1930 in Fontenay-aux-Roses (nabij Parijs) nog een zoon geboren, Ragnar Mathieu Hubert, die nog in leven is. Diens tweede en derde naam kreeg hij van zijn grootvader.

onderzoeken, omdat deze ons iets leren over zijn persoon en zijn drijfveren. In deze bijdrage wordt nagegaan wat hij feitelijk met Wijnandsrade had.

Wat bijna niemand weet, is dat de overgrootmoeder van Charles Eijck (van moederszijde) een onvervalste loot is van het geslacht L'Ortye uit Wijnandsrade. Vast staat dat alle Limburgers met de naam L'Ortye afstammen van het emigrantenechtpaar Jean Lourteille (Lortie) en Margaretha de Hesselle, dat in augustus 1690 hun woonplaats Trembleur in de Heerlijkheid Daalhem verliet. Reden van vertrek uit Wallonië was waarschijnlijk de besmettelijke ziekte (pest) die omstreeks 1688 op diverse Zuid-Limburgse pachtboerderijen was uitgebroken, waardoor deze hoeven leeg kwamen te staan. Om deze weer bevolkt te krijgen, werden aan kerkdeuren in het Walenland bekendmakingen opgeplakt. Het genoemde echtpaar, dat toen reeds negen jaar gehuwd was en al vier kinderen had (in Wijnandsrade werden er nog vier geboren), sloot met baron Philipp Wilhelm Henrick van Bongart, vrijheer van Wijnandsrade, een contract, waardoor zij vanaf 1 oktober (St. Remigius) van dat jaar pachters werden van zijn kasteelhoeve (de Borchhof) te Wijnandsrade. Dit markeerde de aanvang van een talrijk nageslacht, dat eeuwenlang in Wijnandsrade en in de Zuid-Limburgse regio een belangrijke stempel heeft gedrukt op het openbare leven. Aanvankelijk waren de L'Ortye's leden van schepenbanken en kerkbesturen en later - als burgemeesters, wethouders en raadsleden - domineerden zij menig gemeentebestuur, maar wie het rijk geïllustreerde boekwerk '1490 - 1990 Vijf eeuwen L'Ortye' van Joep L'Ortye en Huub Hanssen leest, moet begrijpen dat deze familie ook een onuitwisbare invloed heeft uitgeoefend op andere terreinen van het maatschappelijk leven, zoals agrarische en industriële bedrijvigheid, de blaasmuziek en, zoals zal blijken - zij het indirect -, ook de beeldende kunst.

Welnu, de overgrootmoeder van Charles Eyck was Johanna Catharina L'Ortye. Zij werd in Wijnandsrade geboren op 21 december 1802, toen onze streken deel uitmaakten van de Franse Republiek onder leiding van Eerste Consul Napoleon Bonaparte. Dochter was zij van Joannes Wilhelmus L'Ortye, gedoopt op 7 februari 1772 en overleden op 15 juli 1822 te Wijnandsrade, pachter op de Brommelerhof. Haar moeder was Johanna Maria Frijns, gedoopt op 3 november 1774 te

Nuth en gestorven op 13 mei 1864 te Wijnandsrade. Haar ouders waren op 3 november 1797⁶ in Wijnandsrade getrouwd en kregen aldaar 13 kinderen. Johanna Catharina L'Ortye was het vierde kind. Zij groeide op de hof te Brommelen, die al eeuwenlang in bezit was van de heren van Wijnandsrade. Deze heren waren door de komst der Fransen in 1794 de heerschappij kwijt geraakt, toen de Heerlijkheid Wijnandsrade werd ontbonden en het bestuur werd overgenomen door het plaatselijke bestuur van het Département de la Meuse inferieur (Canton d'Oirsbeek). In Wijnandsrade was een maire door de Fransen aangesteld. Bij de geboorte van Johanna was dat Crétien (= Christianus) Quicx, die op de Hoeve Te Velde woonde. De onroerende bezittingen bleven niettemin in handen van de familie Von Bongart en op het tijdstip van de geboorte van Johanna Catharina was het de 29-jarige Ferdinand baron von Bongart aan wie de pacht moest worden voldaan. Hij verbleef in die jaren afwisselend bij zijn moeder in Düsseldorf en op het familieslot Paffendorf in het Rijnland. De Fransen hadden de adellijke familie wegens haar vlucht als émigrées op een zwarte lijst geplaatst, maar toen de moeder van de baron in 1795 naar Wijnandsrade terugkwam voor een bezoek aan het kasteel, werd haar zonder veel problemen een vrijgeleide (passe-partout) verleend, onder meer omdat zij nooit had samengezworen tegen het Franse volk⁷.

Uit een statistische opgave⁸ weten wij dat er in Brommelen in 1804 vijf woonhuizen stonden (waaronder de Hof te Brommelen en de Brommelmolen) met tezamen 27 inwoners. Een daarvan is Johanna Catharina geweest. De Hof te Brommelen was destijds 41 ha, 28 aren en 84 ca groot. De ligging was niet helemaal dezelfde als de huidige boerderij, maar volgens oude kaarten moet de carré-vormige hoeve met de open zijde hebben gelegen aan het beekje de Sijp, iets meer in de richting van kleine hof te Brommelen (de Brommelmolen). De pachter was halfwinnaar, dat wil zeggen dat hij de helft van de

6 Volgens de toenmalige tijdsaanduiding 27 nivose an 5.

7 J.J.A. Jetten, Burgeresse van Bongart mag er door! Bulletin Wijnandsrade, nummer 4 (1983), pagina 81- 87.

8 P.G. Peeters, Korte schets van de geschiedenis van de Valkenburgsche Heerlijkheid Wijnandsrade, PSHAL XXIII (1886), pagina 402.

opbrengsten diende af te dragen aan de eigenaar. Dat deze (doorgaans betere) helft vaak naar Paffendorf gebracht diende te worden, vindt staat in de minitieuus geformuleerde pachtcontracten⁹. Het pachtcontract was in 1796 weer verlengd voor de duur van twaalf jaren (tot 1 oktober 1809). Het werd gesloten tussen '*Maria Augusta Verwittibte Freyfrau von Bongard, geborne ReichsGräfin von Leerode zu Born und der ehrsamen Johann Wilhelm L'Ortye und dessen zukunfftige Hausfrau*'. Zij was de weduwe van baron Sigisund Richard Hugo Jozef von Bongard, die in 1783 op 39-jarige leeftijd in Wijnandsrade was overleden. Ten tijde van het sluiten van het pachtcontract was zij 48 jaar en nam zij de zaken waar voor haar zoon Ferdinand, die door de Fransen niet in deze streken werd toegelaten. De pachter Johannes Wilhelmus L'Ortye heette hetzelfde als zijn vader¹⁰, die sinds 1760 onafgebroken pachter was geweest van de hof te Brommelen. Met zijn '*zukunfftige Hausfrau*' Joanna Frins (Frijns) trad hij, zoals hierboven reeds vermeld, een jaar later in het huwelijk. Zij werd uiteindelijk 89 jaar en overleefde hem bijna 42 jaar.

Toen zij 26 jaar oud was, trouwde Johanna Catharina L'Ortye op 4 juli 1829 met Jan Jacob Bavo America, koopman en slachter te Nuth¹¹. Het paar vestigde zich te Hoensbroek. Daar werd op 6 juni 1836 hun zoontje Caspar Joseph geboren, die zich later bekwaamde in het vak van zijn vader (beenhakker, metzger en slager). Van hun leven in Hoensbroek is verder weinig bekend, maar Johanna overleed al op 38-jarige leeftijd op 21 augustus 1841 te Valkenburg. Haar zoontje was toen pas vijf jaar. Toen Caspar America 30 jaar oud was, trad hij op 15 januari 1867 te Hoensbroek in het huwelijk met Anna Clara

9 Gedeelten van deze contracten treffen wij aan in Pierre J.M.H.Th. Snijders, Boeren en Hoeven in (de vrije heerlijkheid) Wijnandsrade, Beegden, 1989.

10 Die kleinzoon was van het genoemde emigrantenechtpaar L'Ortye – de Hesselle. Sinds 22 februari 1756 was hij gehuwd met Maria Gertrudis (roepnaam: Geertruij) Somya, die hem 9 kinderen schonk. Zij overleed op 21 november 1774, negen dagen na de geboorte van haar laatste kind en werd in de kerk te Wijnandsrade begraven. Johannes Wilhelmus was lid van de Schepenbank te Wijnandsrade van 1777 – 1786. Ook was hij leenman van het Leenhof van Wijnandsrade en lid van het kerkbestuur. Hij overleed op 28 juli 1794.

11 Jan Jacob Bavo Amerika (de naam Bavo verwijst naar de parochiekerk van Nuth) werd op 1 december 1793 in Nuth geboren en hij overleed op 20 augustus 1874 te Valkenburg.

Wilhelmina Delahaye, die slechts 25 dagen jonger was dan hijzelf¹². Zij kwam ook uit Hoensbroek en haar ouders hadden daar een agrarisch bedrijf. Deze Caspar America en Anna Delahaye zijn de ouders van Maria Aloisia Augustina America, de moeder van Charles Eyck. Zij werd geboren in Wijlré op 26 mei 1870. In die plaats had Caspar America zich als slager gevestigd en zijn huis was een kapitale woning met boerderij. Deze dient nu als hoofdkantoor van Brands brouwerij. *'Mijn moeder'*, zo schreef Charles Eyck op 3 juni 1980, toen hij tijdens een ziekenhuisopname een dagboek bijhield, *'was een klein tenger, knap vrouwtje. Zoals ik van mijn peetoom kwam te horen, was de hele familie America fel tegen dit huwelijk. Misschien omdat vader in de volksmond gerekend werd als de andere avonturiers, die in onze dorpen de scheldnaam van 'gele oostgangers' kregen. Ze trokken naar Aken, waar ze ook getrouwd zijn'*. Anna was 21 jaar toen zij op 6 november 1891 trouwde met Mathijs Hubert Eyck, die toen ongeveer één jaar met zijn ouders in Aken woonde en een baantje had bij de naaimachinefabriek van Singer.

De vader van Charles was op 21 maart 1864 geboren in Borgharen. Hij was in militaire dienst van oktober 1884 tot januari 1890, waarvan ruim twee jaar als cavalerist in Nederlandsch Indië. Charles schreef over zijn vader: *'Hij begon als schoenmakersleerling een vak te leren dat hij zijn leven trouw is gebleven. Dat hij daarnaast nog 12 nevenberoepen uitoefende, vond zijn oorzaak in de dagelijkse dreiging om de 13 ongelukken buiten de huiselijke deur te houden, waarin hij wonderwel is geslaagd. Dat hij tussendoor nog voortreffelijk schoenen (handwerk) kon maken is me vaak een raadsel geweest, maar hij bezat desalniettemin de faam een goed schoenmaker te zijn.(.....). Het was een sterke vent met polsen als sigarenkistjes en handen als kolenschoppen, die hard konden aankomen als we ons pedagogisch boekje te buiten gingen. Vroom tot in de toppen van zijn tenen'*.¹³

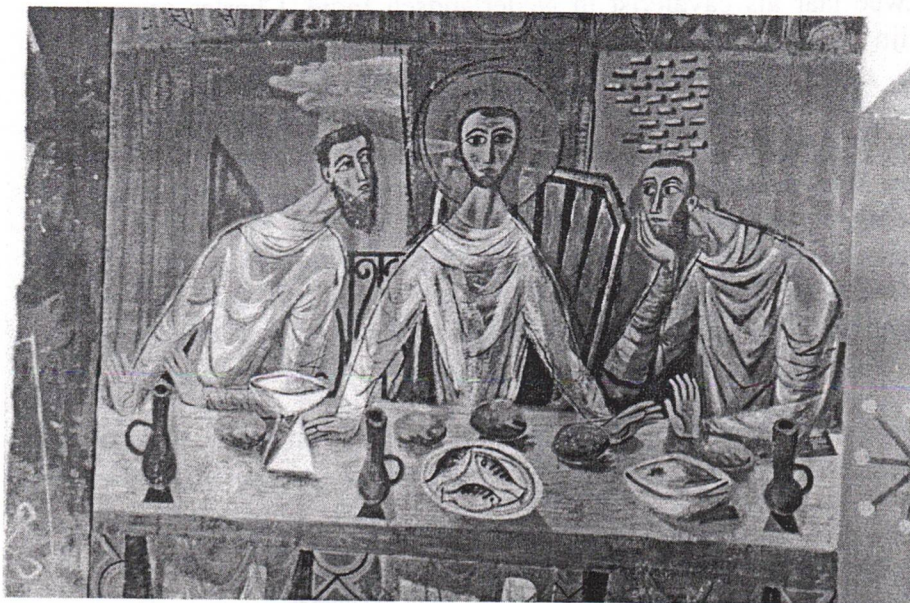
Het jonge paar bleef in Aken wonen tot 1893. Toen verhuisden zij naar Meerssen, waar zij hun intrek namen in een klein huisje naast de

12 Anna Clara Wilhelmina Delahaye werd op 1 juli 1836 geboren in Hoensbroek en zij overleed op 25 januari 1886 in Gulpen.

13 Citaten uit: Charles Eyck, *Mijn vakantie in de witten dalen van St. Annadal*, Heerlen, 1981.

Charles Eijck in zijn atelier te Ravensbosch (uit: collectie Jack Jetten).

Emmaüsgangers, muurschildering in de Eglise te Jeantes-la-ville, Frankrijk
(foto: Jack Jetten).

Joodse synagoge¹⁴. Zij kregen veertien kinderen op de tijd van achttien jaren, zeven jongens en zeven meisjes. Charles Eyck was de vijfde. Volgens genealogische gegevens van A.S.M. Patelski te Klimmen (2002)¹⁵ zijn dat:

- Caspar Joseph (1892-1943), oliëngrossier x Anna Hubertina Bröcheler;
- Johanna Klara Augusta (1893-1969) x Leonard Hubert Penders, landbouwbedrijf;
- Maria Elisabeth Josephina (1894-1989) x 1. Peter Joseph Peters, bakker 2. Herman Karel Lenaerst;
- Franciscus Xaverius (1895-1970), machinist x Maria Hubertina Volders;
- **Charles** Hubert (1897-1983), beeldend kunstenaar x Anna Theresia Karin Meyer, kunstenares;
- Josephina Hubertina (1898-1958) , kunstenares x Maria Hendrik Dresen, bakker;
- Johanna Clara (1899-1968) x Johannes Hubertus Diederren, bureauchef;
- Philomena Maria (1900-1991) x Johannes Antonius Godefridus Rouschop, beambte ;
- Jacobus Johannes (1902-1944), conducteur x Maria Antoinette Josephine Reijnders ;
- Hubertus Antonius Hendrikus (1904-1904) ;
- Johannes Paulus Antonius (1905-1971), mijnbeambte x Anna Maria Ruffini ;
- Guillaume (Wilhelmus) Augustinus Mathias (1906-1906) ;
- Hubertina Josephine Augustina (1908-1987) x Petrus Hendrikus Knols, bankwerker;
- Maria Hubertina Antonia (1910-1993) x Theodoor Antonius Wilms, bakker.

14 Dit geboortehuis van Charles Eyck aan de Kuileneindestraat 26 te Meerssen is voorzien van een plaqueette.

15 Deze staan in het boek van de Heemkundevereniging Houthem-St. Gerlach: Houthem, Broekhem en Geelhem, gezien door de ogen van Charles Eyck, de meester uit het Ravensbos, Houthem, 2003.

De bekende kunstenaar werd dus als vijfde kind geboren. Volgens de geboorteakte was dat op de 24ste maart 1897 omstreeks 11 uur. Er waren twee getuigen bij de aangifte op 26 maart, te weten de 67-jarige kapper Josef Mesters en de 40-jarige Meerssense gemeentesecretaris Guillaume Honée. De ambtenaar van de burgerlijke stand die de akte opmaakte, was de burgemeester van Meerssen, W. Kleuters, die ook nog notaris was. De familienaam is in de akte overduidelijk: Eijck (met puntjes), maar de kunstenaar heeft zich altijd Eyck (zonder puntjes) genoemd¹⁶.

Over Charles Eyck zelf kunnen wij kort blijven. Er zijn verschillende boeken over hem verschenen, waarin over zijn leven en over zijn kunst is geschreven. Dat hij al op 10-jarige leeftijd doofstom werd, heeft hem niet tot een verbitterd mens gemaakt. Integendeel, zijn kunst straalde roomse blijheid uit, intimiteit, een zekere luchtigheid en vitaliteit. Zijn productie is enorm geweest; het werk was expressief en tegelijk vluchtig, divers in kwaliteit en stijl, transparant maar ook monumentaal. In veel kerken – niet alleen in Limburg – zijn glas-inlood ramen of muurschilderingen van hem vereeuwigd en in het Limburgs Museum te Venlo zijn schilderijen van Eijck te zien. De muurschilderingen in het vestingkerkje van Saint-Martin in het Noordfranse dorpje Jeantes-la-ville, die hij in 1962 vervaardigde, behoren officieel tot de Franse beschermde culturele monumenten en schrijver dezes kan een bezoek warm aanbevelen¹⁷. Ook hebben wij bijzondere schilderijen van hem gezien in een museum in Willemstad (Curaçao). Soms wordt er in onze regio een expositie van zijn werk gehouden, zoals in het streekmuseum te Valkenburg, in een galerie te Oensel en vorig jaar nog in Houthem. Maar het is jammer dat er in Limburg nooit een beweging op gang is gebracht om een representatieve collectie uit zijn werk samen te stellen en permanent te

16 Over dit fenomeen heeft Rinus Suikerbuijk een bijdrage 'Genealogische en andere notities rondom Charles Eijck' geschreven in 'Houthem, Broekhem en Geulhem gezien door de ogen van Charles Eyck, de meester uit het Ravensbos', Heemkundevereniging Houthem St. Gerlach, 2003, pagina 41 - 64.

17 Hierover is een fraai geïllustreerd boekwerkje verschenen van Michel van der Plas, Charles Eyck in Jeantes la Ville, Elsevier Amsterdam-Brussel, 1963. Het boek is in 1993 opnieuw uitgegeven door de Stichting Charles Eyck te Maastricht.

exposeren. Hoe langer daarmee gewacht wordt, des te meer zullen de kunstwerken op den duur verspreid raken of verloren gaan.

Of Charles Eyck ook regelmatig in Wijnandsrade kwam? Ik weet het niet en het zou goed zijn als mensen die daar informatie over hebben, mij informeren. Feit is, dat ook in verschillende woningen in Wijnandsrade oorspronkelijk werk van Eyck hangt. Eén anekdote heb ik opgetekend uit de mond van Hub Laeven, destijds directeur van het KI-station aan de Kersboomkensweg. In de bestuurskamer hing een schilderij met het portret van de eerste voorzitter van het K.I.-bestuur. Dat was geschilderd door Charles Eyck. Toen een delegatie daarvoor bij de schilder ging onderhandelen op het Ravensbosch, hadden zij nauwelijks budget. Toen ze vroegen hoeveel het moest gaan kosten, dacht Eyck niet lang na. Hij schreef in zijn opschrijfsboekje 'unne schink' en daarmee werd de transactie bezegeld¹⁸. Het schilderij is na de opheffing van het K.I.-centrum in 1983 aan de familie van de geportretteerde geschonken.

Tot slot zijn er bijzondere verbindingen tussen familieleden van Charles Eyck en de openbare school van Wijnandsrade, die in de jaren '60 van de negentiende eeuw door het gemeentebestuur was gesticht. De benoeming van onderwijsgevend personeel geschiedde door de gemeenteraad. In januari 1862 werd tot tijdelijk onderwijzer benoemd Hubertus Hendricus Eijck (roepnaam: Hendrik) als vervanger van de per die maand vertrokken hoofdonderwijzer Mathijs Hubertus Peters¹⁹. In de raadsvergadering van 14 juli 1862 werd de toen 24-jarige H.H. Eijck benoemd tot hoofdonderwijzer, omdat hij blijk had gegeven van de nodige kundigheid in de leervakken (hetgeen gerapporteerd was door de districtsschoolopziener) en omdat het gemeentebestuur overtuigd was van zijn goed en onberispelijk gedrag. De familierelatie tot Charles Eyck was, dat deze Hendrik Eyck, die geboren was in 1841, een broer was van diens grootvader

18 Dit verhaal spoort wonderwel met wat Dolf Welling schreef in 'Charles Eyck wilde de tijd bevrozen', tentoonstellingsbrochure bij 'Hommage aan Charles Eyck', Pulchri Studio, Den Haag, 1985: 'Toen hij in 1932 in de abscis van een kerk een muurschildering had voltooid, zei de pater: Je hebt er de hemel mee verdiend, en gaf hem een kist sigaren'.

19 Peters was het eerste schoolhoofd geweest van de openbare school te Wijnandsrade van 1860 - 1862.

Jan Mathijs Eijck²⁰. Hij stond in Wijnandsrade in hoog aanzien en werd een jaar na zijn benoeming door pastoor J.F. Princen²¹ gevraagd om zanglessen te geven aan enige jonge lieden. De pastoor kondigde daarna van het preekgestoelte af *'dat hij beteren zang in de kerk wenschte en dat aan hen die lust tot die schoone kunst hadden, gelegen(heid) zou gegeven worden ze doelmatig aan te leeren'*. In september 1863 werd toen het zangkoor 'Eenheid' opgericht, waaruit het huidige kerkelijk zangkoor is ontstaan. H.H. Eyck werd directeur en secretaris en is dat gebleven tot 1 juli 1869, toen hij op eigen verzoek uit zijn hoofdonderwijzerschap eervol ontslagen werd, wegens benoeming in dezelfde functie in Kerkrade. Die functie heeft hij bekleed tot aan zijn dood in 1872. Uit genealogische gegevens blijkt dat hij gehuwd was met Maria Gertrudis America (1835 - 1908), een oudere zus van Caspar Joseph America (= de opa van Charles Eyck) en dat dit echtpaar vijf kinderen had.

Tot opvolger van Hendrik Eyck werd aan de school benoemd Jan Andries Kleuters, maar deze bleef slechts tot 15 januari 1872 wegens benoeming in dezelfde functie te Nuth. Vandaar dat wij in de raadsnotulen een proces-verbaal aantreffen (d.d. 25 mei 1872) voor de benoeming van een nieuw schoolhoofd, te weten de heer Koenraad Pieter Hartmann, hulponderwijzer te Stramproij. Ook daarin komt de naam van een familielid van Charles Eyck voor. De gemeente Wijnandsrade heeft zich tijdens de sollicitatieprocedure laten adviseren door de District-schoolopziener, *'bijgestaan door den Heer J.J. Eyk; hoofdonderwijzer te Heerlen'*. Het betreft hier de heer Jan Jacob Eijck, oudste broer van het eerder genoemde schoolhoofd H.H. Eijck en van Jan Mathijs Eijck, opa van de schilder. Deze man was een legendarisch schoolhoofd, die in de hele regio gerespecteerd werd en wiens onderwijsmethode en opvoeding in zijn tijd als voorbeeldig gold. Zijn school stond op een hoog peil en was bekend als de beste van de regio. D. Sassen schreef in 1926 in De Nedermaas²²: *'Meester*

20 Jan Mathijs Eyck (1841 - 1903) was gehuwd met Maria Hubertina Sassen (1834 - 1818) en was treinmachinist en gewermaker. Zijn oudste zoon Mathijs Hubert Eyck was de vader van Charles Eyck.

21 Joannes Franciscus Princen (1817 - 1881) was pastoor van Wijnandsrade van 1859 tot aan zijn dood.

22 De Nedermaas, 4^e jaargang (1926), pagina 68 en 69.

Eyck, zooals ik mij hem herinner uit mijn jongensjaren, was een typische verschijning. Als hij, gewapend met zijn lange Deutsche pijp met porseleinen kop voor zijn school op en neer wandelde onder de boomen der speelplaats, de grijze baard uitplooiend onder het streelend gebaar der hand, dan was hij zoo echt de oude traditioneele figuur van het al-ziende en al-regeerende schoolhoofd, dat men hem als een model zou uitgeteekend hebben. Hij was van Sittard vandaan, waar hij geboren was in 1833, waar hij later ook ging rusten en stierf in 1911, maar van de vijftig jaren die hij in het onderwijs doorbracht, sleet hij er ruim dertig te Heerlen aan de school, waarvan hij het hoofd was, tevens directeur der Rijks-Normaallessen'.²³

Deze man adviseerde het gemeentebestuur van Wijnandsrade dus bij de benoeming, maar zijn advies bleek ondeugdelijk, want de heer Hartmann moest per 15 september 1877 plotseling worden ontslagen, omdat er incidenten hadden plaatsgevonden in de omgang met kinderen²⁴.

Eijck kreeg als adviseur een herkansing en per 1 november 1877 werd Mathijs Jozef Lindelauf benoemd, die toen 27 jaar oud was. Hij was een oud-leerling van Eijck op de Rijksnormaalschool, aan welke school Lindelauf ook al snel lessen ging geven. Dat hij in Wijnandsrade trouwde met Maria Lucia Hubertina L'Ortye, bracht hem via een andere route in de familie van Charles Eijck. Helaas stief hij al op 15 juni 1885 na een kort ziekbed in de leeftijd van 34 jaar. Binnen 13 jaar moest Jan Jacob Eijck nu voor de derde maal in Wijnandsrade adviseren bij de benoeming van een schoolhoofd. Hij kon niemand beter vinden dan zijn eigen zoon, Frans Joseph Hubert Marie Eijck, geboren in 1860. Diens functie als schoolhoofd in Bocholtz werd beëindigd, toen hij per 15 februari 1886 in Wijnandsrade werd benoemd. Hij was dus een neef van het eerdere schoolhoofd in Wijnandsrade: H.H. Eyck. Frans Eijck was naast de hoofdakke ook in het bezit van de akten Franse, Duitse en Engelse taal en voor het onderricht in tekenen. Kortom een bolleboos, die met zijn 25 jaar al aardig zijn mannetje stond. In Wijnandsrade bevond zich in

23 Bedoeld wordt de Rijksnormaalschool (kweekschool voor onderwijzers) te Heerlen.

24 J.J.A. Jetten, Mathijs Lindelauf, Bulletin Wijnandsrade, nummer 29 (2002), pagina 1412 - 1420.

Vroegere gemeentehuis annex school van Wijnandsrade aan de Oudenboschstraat
(uit: archief heemkundevereniging).

Schets van Wijnandsrade, 1969 (uit: Charles Eyck, tekeningen 1922 – 1983,
‘tekenen is schrijven en spreken tegelijk’).

die jaren een opmerkelijk intellectueel milieu met pastoor Gerard Peeters, kantonrechter Xavier Maurissen en de Duitse Jezuïeten die sinds 1872 op het kasteel een seminarie hadden. Onder hen wetenschappers van wereldfaam, zoals pater Wilhelm Eberschweiler, de bioloog Erich Wasmann (de mierenpater), de moraalfilosoof Victor Cathrein en de moraaltheoloog / ethicus Heinrich Pesch.²⁵ Frans Eijck heeft in Wijnandsrade een uitermate belangrijke positie verworven, maar ook aan de Rijksnormaalschool in Heerlen; waar hij door het geven van lessen zijn geringe salaris in Wijnandsrade kon suppleren. Hij voerde herhalingslessen in en onderricht in de Duitse taal. Hij is medio 1909 vertrokken en werd vervolgens hoofd der school in Sittard, alwaar hij op 68-jarige leeftijd overleed in 1928.

Charles Eijck is op 2 augustus 1983 in zijn woning te Ravensbosch overleden. Het lijkt allemaal nog zo kort geleden, maar in zijn werk leeft hij voort en verder in de vele verhalen die over hem zijn bewaard gebleven.

In dit artikel zijn de betrekkingen tussen zijn familie en Wijnandsrade nagegaan, zonder dat dit uitputtend is geschied. Wellicht komen naar aanleiding van deze publicatie meer feiten aan het licht die het beeld kunnen completeren.

Jack Jetten

25 Hier zal in een volgende bijdrage dieper op worden ingegaan.

Limburgse volkswijsheden

Deel 5

Met dank aan Nia Jansen – Dormans volgt hierna een tiental spreuken en gezegden (met een geactualiseerde uitleg van de betekenis ervan), opgetekend uit de mond van haar moeder Tiny Dormans – Janssen (op 9 november 1920 geboren in Doenrade).

Selectie en bewerking Wiel Oehlen

*

Twie batse is angerhauf vot.

Meer hebben dan nodig is.

*

Hae sjteit d'r kirmesklook op.

Hij is op zijn paasbest gekleed.

*

As oos kat 'n kow waor, dan kos v'r ze achter de fornuis melke.

Iemand probeert iets onmogelijks na te streven.

*

Es-ze neet opsjuuts dan sjpring ich dich op de kraomejak.

En als je nu niet opschiet, dan ga ik trammelant maken.

*

Hae nump mich op de kraomejak.

Hij houdt mij voor de gek.

*

Dan kumt de sjteer aan dich.
Iemand roept het noodlot over zich af.

*

Loeës hoonder ligke oach waal 's in de nieëtele.
Een leugentje om bestwil, om iets vervelends te verbergen.

*

Dae zichzelf sjpaart, sjpaart gein douf noot.
Wie zuinig is op zichzelf, heeft daar later voordeel van²⁶.

*

Hölt uëver trölt.
Hals over kop.

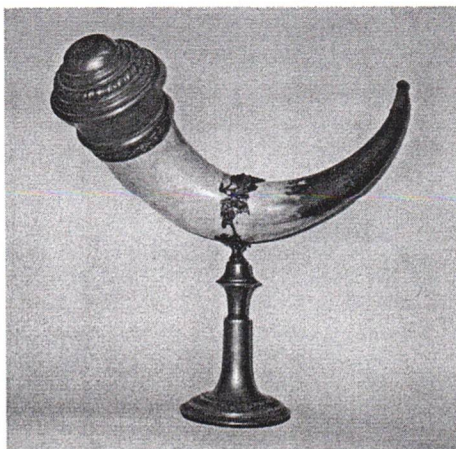
*

Hae is neet d'r niëtsjte.
Hij is niet de slimste oftewel hij heeft het buskruit niet uitgevonden.

Uit de oude doos

20. Trofee V.V. Wijnandia

V.V. Wijnandia kon ook in het verleden al prijzen pakken! In 1924 won de plaatselijke voetbalvereniging een toernooi; blijkend uit een unieke trofee, die onlangs boven water is gekomen. Via Ruud Erens (secretaris van V.V. Wijnandia) en met dank aan Harrie Nieuwland uit Beek kwamen wij in het bezit van een tachtig jaar oude bokaal, die tot voor kort op de tap van een Hoensbroeks café heeft gestaan. Harrie Nieuwland is de zoon van de voormalige uitbaatster van (en naamgeefster aan) café Leentje aan de Wilhelminastraat in Hoensbroek, alwaar een verweerde, hoornachtige trofee werd aangetroffen. In de voet ervan staat 'ereprijs 'Wijnandia' Wijnandsrade 1924' gegraveerd. Uit navraag blijkt dat het hier een verloren gewaande bokaal betreft, die de plaatselijke voetbalvereniging in 1924 tijdens een zogenaamd 'wild toernooi' - georganiseerd door de Hoensbroekse Boys - heeft gewonnen. Wilde toernooien werden toentertijd georganiseerd door voetbalverenigingen die (tijdelijk) door de bond waren uitgesloten, omdat zij het in de officiële competitie een beetje te bont hadden gemaakt. Deze beker is zó aandoenlijk lelijk, dat wij hem ontroerend mooi vinden. Wij zullen hem koesteren.

Kroniek 2003

Scouting Wijnandsrade

Op 1 januari 2003 hield de stichting 'Scouting Wijnandsrade' op te bestaan. Na bijna achttien jaar is daarmee ter plaatse - vanwege oplopende financiële tekorten en een sterk teruglopend ledental - een einde gekomen aan deze belangrijke vorm van jeugd- en jongerenwerk. Scouting Wijnandsrade heeft de verenigingsvlag aan onze heemkundevereniging overgedragen, met het verzoek deze in ons nieuwe documentatie- en archiefcentrum te conserveren.

Carnaval

Carnavalsvereniging 'De Veldkretzers' kan terugkijken op een bijzonder geslaagd seizoen, met druk bezochte zittingen en een spectaculaire optocht. Op vrijdag 24 januari werd prins Wiel III (Loonen) tijdens de jaarlijkse galazitting geproclameerd tot de nieuwe prins van het rijk van de Veldkretzers. Jeugdprins Rob I (Opheij) en jeugdprinses Jilly I (Gerards) stonden hem gedurende de festiviteiten terzijde.

Sleuteloverdracht.

Diapresentatie

Op maandag 17 februari 2003 vond onze jaarlijkse algemene ledenvergadering plaats. Na afloop verzorgde oud-mijnwerker Joep Jung uit Landgraaf een diapresentatie, waarin hij gedetailleerd inging op de sluiting en afbraak van de Oranje Nassau mijnen. Tijdens de vergadering werd een werkgroep genealogie opgericht, die zich voortaan als onderafdeling van onze heemkundevereniging richt op gestructureerd stamboomonderzoek.

Foto-, Film- en Videogroep '76

Op 16 maart 2003 presenteerde de Foto-, Film- en Videogroep '76 van Wijnandsrade het jaaroverzicht over 2002, met onder andere opnamen van het traditionele nieuwjaarsconcert, de plaatselijke carnaval, het vierde lustrum van onze heemkundevereniging, de lintjesregen, gouden bruiloften, de oranje-optocht, plaatselijke sportprestaties, de eerste H. Communie en de 30ste editie van het Antiek- en Folklore Festival.

Mannenkoor L'Esprit

Op vrijdag 21 maart 2003 verzorgde mannenkoor L'Esprit uit de Heksenberg in de St. Stephanuskerk een optreden, dat op cd is vastgelegd. De cd is tot stand gekomen op initiatief van onze heemkundevereniging en de beheersgroep van de Isidoruskapel van Swier en bevat een negental gezangen uit de Slavisch Byzantijnse Liturgie en 't Isidorusleedje van de hand van Zef L'Ortye (die dit liedje in de loop van het jaar 2000 heeft geschreven; geïnspireerd op de realisatie van de Isidoruskapel).

Uitleencentrum voor boeken

In de basisscholen van Vaesrade en Wijnandsrade zijn in de loop van 2003 uitleenposten voor boeken ingericht. Deze faciliteit is in het leven geroepen naar aanleiding van het feit dat er in de gemeente Nuth geen bibliotheekbussen meer rijden. De schooljeugd kan voortaan voor haar leesvoer bij deze uitleenposten terecht. Het ligt in de bedoeling in de naaste toekomst ook ouderen en minder mobiele inwoners van deze faciliteit gebruik te laten maken.

Gerard Extra.

Bedevaart.

Architect

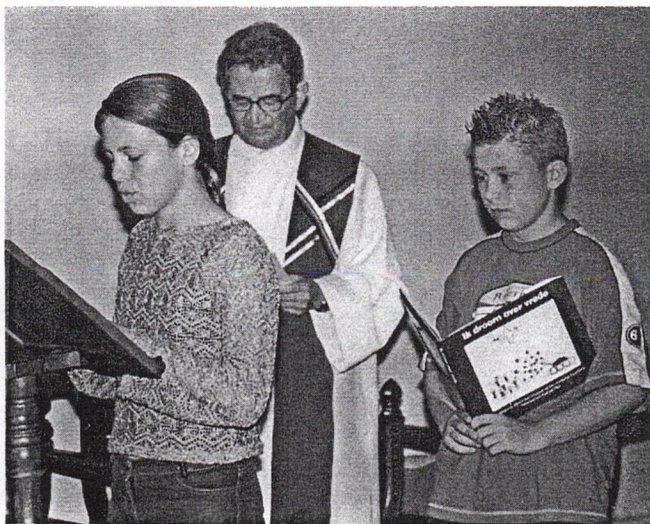
Op 11 april studeerde Gerard Extra, de ontwerper van de Isidoruskapel van Swier, aan de Academie van Bouwkunst te Maastricht af als architect. Met zijn afstudeerproject 'Expo314' werd hij in het najaar uitgeroepen tot een van winnaars van de euregionale architectuurprijs EAP.

Bedevaart

Op zondag 4 mei vond inmiddels alweer voor de 130ste achtereenvolgende keer de jaarlijkse Bedevaart plaats van Wijnandsrade naar de basiliek van O.L. Vrouw van het Heilig Hart in Sittard. De meeste deelnemers aan deze processie verplaatsen zich tegenwoordig met het openbaar vervoer of per auto naar het station van Sittard. Een select gezelschap legt de (heenweg van de) route sinds kort - naar oud gebruik - weer te voet af.

Dodenherdenking

Sinds de onthulling van een gedenksteen voor de geallieerden, die in ons dorp zijn gesneuveld, is het een traditie in Wijnandsrade op 4 mei een korte plechtigheid te houden. Deze dodenherdenking, die steeds

Voordracht tijdens de dodenherdenking (Joline Beckeringh).

drukker wordt bezocht, is een initiatief van de plaatselijke bevolking en wordt jaarlijks door onze heemkundevereniging georganiseerd, in nauwe samenwerking met de St. Stefanusbasisschool, het kerkbestuur, de koninklijk erkende fanfare, het gemengd kerkelijk zangkoor en de scoutinggroep Hedwig uit Nuth.

Een van de bijdragen tijdens de dodenherdenking, voorgelezen door Joline Beckeringh van de St. Stefanusschool:

Het is oorlog, maar we wachten op vrede. We zitten in een hoek van de wereld waar niemand ons schijnt te horen. Maar we zijn niet bang en we zullen niet opgeven.

Onze vaders verdienen niet veel, maar net genoeg om elke maand vijf kilo meel te kopen. En we hebben geen water, elektriciteit en verwarming. We zullen alles ondergaan, maar we kunnen de haat en het moorden niet verdragen.

Onze leraar heeft ons over Anne Frank verteld en we hebben haar dagboek gelezen. Vijftig jaar later herhaalt de geschiedenis zich, hier, door deze oorlog, met de haat en het moorden. En het je moeten verbergen om je leven te redden.

Wij zijn nog maar 12 jaar oud. Wij kunnen de politici en de oorlog niet beïnvloeden, maar we willen leven! En we willen dat deze waanzin ophoudt. Net als Anne Frank zestig jaar geleden, wachten we op vrede. Zij heeft het niet mogen meemaken. Wij wel?

Kinderen uit een vijfde klas in Zenica

Sacramentprocessie

Op 15 juni vond de jaarlijkse Sacramentsprocessie plaats. Op initiatief van het Processiecomité kreeg deze belangrijke religieuze traditie dit jaar een krachtige impuls. In nauwe samenwerking met alle buurtverenigingen, de St. Stefanusschool en het plaatselijke verenigingsleven trok een opvallend grote stoet onder ideale weersomstandigheden door de velden naar Swier.

Fanfare

Op 27, 28 en 29 juni vond de jaarlijkse klankparade plaats. Op zondag 30 juni stond de fanfare feestelijk stil bij haar 110-jarig bestaan, bij gelegenheid waarvan vierentwintig jubilarissen uitbundig werden gehuldigd. De fanfare sloot ook dit jaar het muzikale seizoen traditioneel af, door de plaatselijke bevolking een gratis concert in de openlucht aan te bieden. Dit vond op 11 juli in de Jasparsstraat plaats. De fanfare won het afgelopen jaar tijdens het solistenconcours van Hulsberg de verenigingsbeker alsmede in Sittard het jaarlijkse Onderbankentoernooi. Als absoluut hoogtepunt mocht de fanfare in 2003, onder leiding van dirigent Jan Kitzen, de 1ste prijs in de ere-afdeling en daarmee de promotie naar de superieure afdeling vieren.

Kerkbestuur

In september hield het kerkbestuur een enquête over parochiële aangelegenheden. De betreffende vragenlijst werd door een groot aantal inwoners ingevuld. Opvallend was dat 92% daarvan vindt dat er ruimte moet blijven voor een eigen zelfstandige parochie, maar dat slechts 18% daar zelf concreet aan wil of kan meewerken.

Antiek- en Folklore Festival 2003

Wat in 1973 vrij kleinschalig begon als een traditionele antiekbeurs is inmiddels uitgegroeid tot een gerenommeerd en druk bezocht evenement, met een telkens weer verrassend en aansprekend thema. De basis van het Antiek- en Folklore Festival wordt sinds jaar en dag gevormd door een hoogwaardige antiekbeurs en een kunstmarkt, aangevuld met regionale folklore, volkscultuur, oude gebruiken, bijzondere ambachten en de traditionele Limburgse bakkunst. Het bezoekersaantal bedraagt jaarlijks gemiddeld 6.000 personen, voornamelijk afkomstig uit Nederland, België en Duitsland. En 2003 was, mede dankzij het ideale festivalweer, een topjaar. Op verzoek van de organisatoren van het festival vervaardigde kunstsmid Chris Theunissen uit Kerkrade een standbeeld, dat op zondag 24 augustus door burgemeester Headly Binderhagel op de grote binnenplaats van het kasteel werd onthuld. Het metalen kunstwerk verbeeldt een traditionele landbouwer die bezig is met het scherp maken (het 'haren') van een zeis. Daarnaast werd speciaal voor deze editie een toneelstuk over het boerenleven geproduceerd, dat tijdens het

festivalweekend diverse keren door toneelvereniging Crescendo uit Schimmert op de planken werd gebracht.

Zangkoor

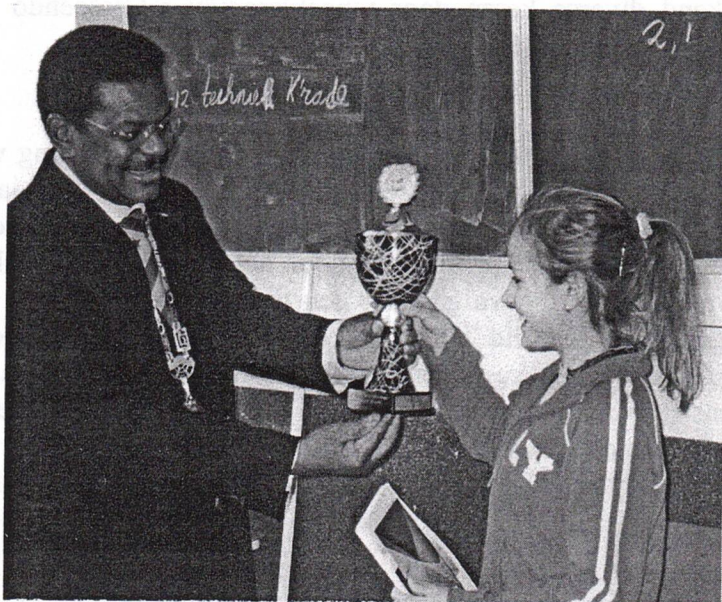
Gemengd kerkelijk zangkoor St. Caecilia is de oudste vereniging van ons dorp, die in september feestelijk stilstond bij het 140-jarig jubileum. Bij gelegenheid daarvan vond op zaterdag 27 september een plechtige feestmis plaats, opgeluisterd door het Gemengd Kerkelijk Zangkoor van Hulsberg, gevolgd door een drukbezochte receptie en een gezellige avond. Koorlid Tiny Kickken – Senden ontving tijdens de festiviteiten de kerkelijke onderscheiding ‘Benemerenti’ voor haar vele verdiensten voor het zangkoor en de kerkgemeenschap. Pierre Curfs werd tijdens de Caeciliafeesten van 2003 onderscheiden met de gouden Gregorius vanwege zijn veertig jarig jubileum als lid van het zangkoor.

Vrouwen in Beweging

Na het opheffen van de Limburgse Vrouwen Beweging (LVB), afdeling Wijndandsrade ging op 1 september een nieuwe plaatselijke vrouwenvereniging van start. Onder de naam ‘Vrouwen in Beweging’ hebben de initiatiefneemsters zich voorgenomen om - los van de koepelorganisatie LVB - regelmatig activiteiten te organiseren, zoals excursies, wandelingen, lezingen en cursussen. Een jaar na de start mocht ‘Vrouwen in Beweging’ haar honderdste lid begroeten.

Opstelwedstrijd

Pater van der Zee opperde in 1996 het idee voor de leerlingen van groep 8 van de St. Stefanusschool jaarlijks een opstelwedstrijd te organiseren. De leerlingen krijgen daarbij de opdracht een opstel te schrijven over een lokaal getint thema. Verleden jaar vond deze wedstrijd dus alweer voor de 8ste achtereenvolgende keer plaats. De jury kende de meeste punten toe aan het opstel van Sheila Smeets, met als onderwerp ‘Het heeft gesneeuwd vannacht’. Zij mocht uit handen van burgemeester Binderhagel de wisselbeker in ontvangst nemen, vergezeld van een boekenbon van € 25,-. Tweede werd Joële Bongers, die hetzelfde onderwerp koos. Joële ontving een boekenbon van € 15,-.

Prijsuitreiking opstelwedstrijd.

Kerstpakkettenactie Moneasa

Sinds 1999 is vanuit Wijnandsrade een actiegroep actief, die zich inzet voor de kinderen van het achthonderd inwoners tellende dorpje Moneasa in Roemenië. De plaatselijke lagere school staat daarbij centraal. Eind 2003 verrastte de actiegroep uit Wijnandsrade de kinderen van Moneasa met een kerstpakket. Dat dit gebaar op prijs is gesteld, mag blijken uit de vele bedankbriefjes en wenskaarten die sindsdien uit Roemenië mochten worden ontvangen.

Veldkruisen en -kapellen

Alleen al tijdens dit nog jonge millennium vielen het veldkruis 'Op de Blauwe Steen', 't Sjteaveshuuske, wegkruis 't Lintje (aan de Uitleggersweg) en het wegkruis van Laar aan vernielingen ten prooi. Onze heemkundevereniging weigert zich bij deze laffe vorm van zinloos geweld neer te leggen en heeft de betreffende religieuze landschapsmonumentjes inmiddels allemaal weer in ere hersteld.

Thei Bindels

Nieuwe publicaties

‘Witte geef geld’, Marcia Luyten

‘Mzungu! Faranga!’, oftewel ‘Witte geef geld!’; woorden die journaliste Marcia Luyten bijna dagelijks in Kigali - de hoofdstad van Rwanda - te horen kreeg. Marcia Luyten - afkomstig uit Wijnandsrade - verbleef twee jaar in dit Centraal-Afrikaanse land. Gebaseerd op haar ervaringen schreef zij het aangrijpende boek ‘Witte geef geld’. Rode draad daarin vormt de nasleep van de volkerenmoord, die in 1994 aan 800.000 Tutsi’s en gematigde Hutu’s het leven heeft gekost. De nasleep van die genocide was voor Marcia tijdens haar verblijf nog steeds voelbaar. Ze ondervond aan den lijve hoe ongemakkelijk het kan zijn, om als westerling te leven in het hart van Afrika. Uitgaande van de persoonlijke verhalen van verschillende Afrikanen en haar eigen ervaringen geeft zij een indringend portret van het hedendaags Afrika. De schrijfster wisselt de verhalen van succesvolle zakenmannen en ministers af met de schrijnende levensgeschiedenissen van haar tuinvrouw en kok. ‘Witte geef geld’ illustreert niet alleen hoe eeuwenoude tradities en het moderne leven onverwacht kunnen samengaan, maar laat ook zien hoe Afrika volgens een heel eigen logica werkt. En dat wij er - met onze westerse ideeën - soms helemaal naast kunnen zitten.

‘Witte geef geld’, ISBN 90 5759 0263, € 16,-.

‘Mensen van Nuth’, Miel Bruls

In het voorjaar verscheen ‘Mensen van Nuth’, een rijk geïllustreerd boekwerk waarin Miel Bruls (van wie ook regelmatig bijdragen in ons bulletin verschijnen) de geschiedenis van Nuth vanuit diverse invalshoeken belicht. In zijn publicatie besteedt hij gedetailleerd aandacht aan ‘plaatsbepalende’ gebouwen, zoals de voormalige Nuinhof, de Dael, het Deweverhuis, huize Nierhoven en het centrum van Nuth in de Franse en de Belgische tijd. Daarnaast portretteert hij een aantal markante persoonlijkheden, zoals de burgemeesters

Beckers en Leonard Clootz, de Heren van Reijmersbeek en dokter Kerckhoffs.

'Mensen van Nuth', te bestellen bij Miel Bruls, Deweverstraat 21, 6361 BX Nuth, telefoon 045 – 524 16 12, e-mail: mielbruls@hetnet.nl, € 9,-

De redactie

Voor u gelezen

De bokkerijders in Wijnandsrade

Herman Brand bracht de volgende passage uit 'Limburg, dierbaar oord' van de hand van Bertus Aafjes onder onze aandacht.

'Naast het kleine dwergkerkje van Hoensbroek (aan de markt) werd ook het kerkje van Wijnandsrade beroofd. Het kerkje was niet alleen een Godsplaats, maar diende ook als opslagplaats. In 1734 opereerde rond het kerkje van Hoensbroek een Hoensbroekse Bokkerijdersbende. De leider van de bende was Matthias Pont, wonende in de Akerstraat te Hoensbroek en van beroep 'vilder'. Samen met zijn beide zoons, zijn dochter Geertruid en met nog een aantal bendeleden uit Hoensbroek en Heerlen pleegde hij vele overvallen; zo ook het kerkje van Wijnandsrade. Bendeleider Ponts werd voor deze euveldadeu gevierendeeld, zijn beide zoons geradbraakt en dochter Geertruid - die als man verkleed aan de tochten deelnam - levend verbrand'.

Bertus Aafjes (uit: 'Limburg, dierbaar oord', pagina 124).

Koninklijke onderscheiding

Op donderdag 29 april 2004 werd aan acht inwoners van de gemeente Nuth een koninklijke onderscheiding uitgereikt. Onder hen twee plaatsgenoten: Jan Heugen en Zef Meessen, die beiden voor hun verdiensten werden benoemd tot Lid in de Orde van Oranje Nassau.

Jan Heugen is geboren en getogen in Wijnandsrade en zijn leven lang nauw verbonden met de plaatselijke gemeenschap en haar inwoners. Sinds 1960 is hij lid van de Koninklijk Erkende Fanfare St. Caecilia. Geen repetitie of optreden heeft hij in al die jaren gemist. Ook bij alle andere activiteiten en evenementen van de fanfare is hij aanwezig en veelal nauw betrokken bij de organisatie daarvan. Jan bekleedt in dat verband al meer dan twintig jaar de functie van algemeen bestuurslid en is een van de technische steunpilaren van de vereniging. Sinds 1986 is hij actief betrokken bij de organisatie van het jaarlijkse Klankparadefeest en sinds 1988 vervult hij de functie van algemeen voorzitter van Comité Klankparade, dat is belast is met de organisatie van dit jaarlijkse tentfeest. Al meer dan tien jaar is de Koninklijk Erkende Fanfare van Wijnandsrade aangesloten bij de Eerste Limburgse Verenigde Muziekfederatie. Sindsdien vertegenwoordigt Jan Heugen de vereniging binnen de federatie, vervult hij het secretariaat en onderhoudt hij de contacten met de zusterverenigingen. Verder is hij al meer dan dertig jaar actief als muzikant en commercieel leider van de blaaskapel van de fanfare. Daarnaast maakt hij jaarlijks deel uit van de groep muzikanten die in de kerstnacht door Wijnandsrade trekt. Hij vertegenwoordigt de vereniging verder binnen het algemeen bestuur van het gemeenschapshuis van Wijnandsrade.

Zef Meessen is bestuurslid van onze heemkundevereniging. Hij is sinds de oprichting (in 1981) lid van ons dagelijks bestuur, beheert de ledenadministratie en zorgt voor de distributie van onze bulletins. Hij is hij een van de organisatoren van de jaarlijkse bedevaart van Wijnandsrade naar de basiliek van Sittard. Zef was daarnaast vanaf de eerste voorbereidingen van de bouw van de Isidoruskapel van Swier lid van het betreffende activiteitencomité. Hij verzorgde tijdens de realisatie van de kapel de bouwtechnische begeleiding van alle

uitvoerende werkzaamheden en droeg zelf zorg voor het stelwerk. Sinds de realisatie heeft hij als lid zitting in de beheersgroep van de Isidoruskapel en draagt hij zorg voor het onderhoud. Zef Meessen onderhoudt daarnaast gedurende vele tientallen jaren het plaatselijke wegkruisenbestand van Wijnandsrade. Ook binnen de parochie St. Stephanus Wijnandsrade is hij bijzonder actief. Sinds jaar en dag helpt hij bij voorkomende werkzaamheden in en rondom de St. Stephanuskerk en draagt hij mede zorg voor de kerststal en zet hij deze jaarlijks mee op. De huidige kerststal is door hem gemaakt. Zef heeft onder andere het kruis alsook de ornamenten in de kerk gerestaureerd en na de aardbevingsschade geholpen bij de ontruiming en het herstel van de kerk. In de jaren negentig heeft hij technische ondersteuning verleend bij de grootschalige restauratie van het kasteel van Wijnandsrade. In het midden van de vorige eeuw was Zef Meessen gedurende meer dan twintig jaar de penningmeester en competitieleider van de plaatselijke voetbalvereniging.

Een hartelijke felicitatie voor deze twee stille werkers en vrijwilligers pur sang!

Het Bestuur

Jan Heugen.

Zef Meessen.

‘s Morgens,

Een paard graast
tegen een helling geplakt
in het tempo van de nacht
de bloemen uit het gras.

‘s Avonds,

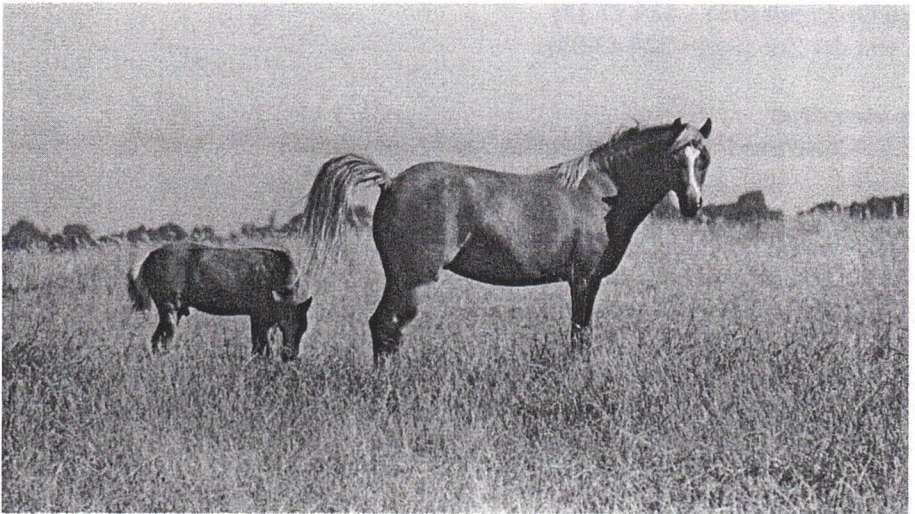
De wei ligt ongerept.
Het paard is gevlogen.

Morgen,

Het paard zal
iets verderop
grazend stil staan

en wuiven met zijn staart.

Wiel Oehlen

Heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade

Opgericht op 22 december 1981 als de stichting Vrienden van Wijnandsrade
Sinds 1994 notarieel vastgelegd als een heemkundevereniging
Rekeningnummer (voor contributie en donaties): 13.77.36.371, ten name van
heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade, Swier 39, 6363 CK
Wijnandsrade

Dagelijks bestuur

Voorzitter	Jan Jansen (045 - 524 26 96)
Vice-voorzitter	Math Marell (045 - 524 17 05)
Secretaris	Wiel Oehlen (045 - 524 48 98) e-mail: w.oehlen@planet.nl
Tweede secretaris	Jack Jetten (045 - 524 11 35)
Penningmeester	Henk van Malkenhorst (045 - 524 23 44)
Ledenadministratie	Zef Meessen (045 - 524 35 79)

Algemeen bestuur

Thei Bindels (045 - 524 30 08)
Tonie Bloebaum-Habets (045 - 524 41 32)
Hub Gerards (043 – 306 04 46)
Arnold de Haas (045 - 524 43 72)
Tiny Kickken-Senden (045 - 524 33 14)
Ria Marell (045 - 5245167)
Theo Opfergelt (045 - 524 17 18)
Jan van der Zee (045 - 524 43 00)

Ere-voorzitter

F.H.C. Cortenraad, oud-burgemeester van Wijnandsrade

Ere-leden

E.F.M. Coenen-Vaessen, oud-burgemeester van Nuth
S. Cox, oud-burgemeester van Nuth
(+) F. Erens, schrijver (Catsop – Elsloo)
Z. Marell (Treebeek)
J. en A. Pijls-Emonds (Puth – Schinnen)
Mr. C.G.J. Rutten, oud-burgemeester van Nuth
A.J.M.G. Teheux, oud-burgemeester van Wijnandsrade